СИЙЛЕ ХИЙЛА ВАЙ ДАЬХЕН!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ

арадуьл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

66 (2691)	Ера, 16 август, 1962 шу.	Мах 2 кеп.

«Восток-3» яхача кема пилот летчик-космонавт майор Андриян Григорьевич НИКОЛАЕВ

В. Жихаренко сурт. ТАСС фотохроника.

МАЙОР А. Г. НИКОЛАЕВ

(БИОГРАФИЧЕСКИ СПРАВКА)

Андриян Григорьевич Николаев ваьв 1929 шера 5 сентябре Чувашски АССР Маринско - Посадски района Шоршелы яхача юрта ахархочун дезале. Къамах — чуваш.

1944 шера Шоршелы яхача юрта йизза юкъера йоацача школе 7 класс йистеяьккхай А. Г. Николаева. Цу шерре а деша а ваха, 1947 шера Маринско - Посадский лесотехнически техникум йисте а яьккха, техника-лесовода специальность караийцар цо. 1947 шера декабрь бетта денз 1950 шера апрель беттага кхаччалца цо болх бир «Южкареллес» яхача треста Деревянски леспромхозе хьу кийчъеча мастер волаш.

1950 шера Советски Эскаре гIулакхде тIавийха, военни авиационни училище деша хьожаваьв из. 1955 шера денз — военни летчик.

1961 шера правительства енна задани дика кхоачашъярах ЦIе Седкъа яха орден еннай совгIата.

1950 шера ВЛКСМ-е вахав А. Г. Николаев. 1957 шера сентябрь бетта денз КПСС член. Космонавт — саг йоалаяь вац.

Да — Григорий Николаевич 1944 шера веннав. Нана — Анна Алексеевна — 1900 шера яь я. Воша — Иван Григорьевич 1927 шера ваьв, болх беш Чувашски АССР Алатырски района Кирски леспромхозе ва.

Воша — Петр Григорьевич 1936 шера ваьв, колхозхо — шофер, Шаршелы яхача юрта вахаш ва. Йиша — Зинаида Григорьевна 1939 шера яьй, медицински сестралла болх беш я Чебоксары яхача городерча пхаьнашка цIий деттача станце.

Старт хилале хъалххагIа космонавта А. Г. Николаева яъ заявлени

Деза новкъостий! Са доттагIий! Дукха ха йоаццаш седкъашка бодача наькъа аз накъа баьхар сай доттагIий— космонавташ Гагарин Юрийи Титов Германи, хIаьта тахан со чIоаггIа лаьрхIав кердача наькъа космосе вахийтарца.

Аз дег тIара баркал оал хьамсарча ленински Центральни Комитетан Советски правительстванеи из гIулакх сайх тийша тIадилларах, хIаьта из сийлен задани йоаггIача тайпара кхоачашъяра сай беррига низи говзали тIа а йохийтаргья. Са дай-мехкахоша космосе хьалхара наькъаш даро деррига адам а гIоздаьккхар, Коммунистически парте хьалхленца советски халкъо сийлахь-доккхий толамаш дахарах дега ондо а хилар вайна. Коммунизм хьалъелга коталонца чакхдоаккхаш йолча вай парте машара духьа, Советски Даьхени деррига адамийи ираза духьа тIа-тIа дукхагIа космос Iомаелга вIаштIехьдоах. Уж дика гIулакхаш кхоачашдара гIо-новкъостал дергда космосе хьош болча кердача наькъо.

Iадика хийла шун, доттагIий!

Кастта хьамсарча Советски лаьтта вIашагIкхеталда вай!

„Восток-3“ яхача космически кема тIа Н. С. Хрущева яхьийта радиограмма

НОВКЪОСТ НИКОЛАЕВГА

Веза Андриян Григорьевич!

ЧIоагIа гIадваха йийшар аз хьа радиограмма.

Дог айденнеи гIадбахан а болаш, Iа беча наькъага хьежаш ба беррига Советски мохк. Халкъо, парте доккхал ду хьох. Хьона карагIдаьннача хIамо, «Восток-3» яха космически кема сигала дахаро цIаькха а лакхду вай социалистически Даьхен, талант йолаши къахьегам дукха безаши долча цун халкъа, вай Iилмахой, инженерий, техникий, болхлой, колхозхой сий.

Хозахийтар хьа гIар хозаш а телевизора экрана тIа хьо бIаргагуш а. Хьо космосе, лаьттанна Iалаьмате гаьна вале а, вай дикача технико йиш хилийтай хьо юххера бIаргаго. Геттара гарга хьо волаш санна хетар сона. Тхона хезар хьа бIубенна къамаьл, бIаргагора сийрда бIаргаш, Iа хьею маьженаш, тхо хьежар Iа болх мишта бу, хIаьта хьо могаш-маьрша хиларах гIаддаха а да.

Аз хьоца къамаьл дир лаьттан шара гонахьа гIолла биълагIа го боаккхаш хьо волча хана. Цхьабакъда, кхы а кIезига дац хьа даха деза уж тайпа гонаш. Дег тIара лов сона Iа, веза новкъост Николаев, хьай никъ аьттонца чакхбаккхар а хьо маьрша лаьтта воссар а. ДIахо йодача хана а унахцIена, могаш-маьрша, бIубенна хилва хьо.

Со дог тийша ва айса а са новкъосташа — ЦК Президиумеи правительстван членаша а вай советски лаьттан тIа кастта хьо мархIа волларгхиларах.

1962 шера 11 август.

Н. ХРУЩЕВ.

НИКОЛАЕВА КАРПЕНТЕРА ДЕННА ЖОП

Советски космонавтага Николаев Андриянага американски космонавта Карпентера Скотта яхьийта послани Ассошиэйтед пресс яхача агентствага гIолла Москве а кхаьча «Восток-3» яхача космически кема-спутника борта тIа дIаяхьийтар.

Майор Николаева из хоам шийга дIакхачийтарах баркал а аьлар, моаршал дайтача капитан-лейтенанта Карпентера баркал алара а дийхар.

(ТАСС).

ТАСС-а ХОАМ

1962 шера 12 августа московски ханах 11 сахьати 02 минути яьлча Советски Союзе Лаьттан спутника орбита тIа даьккхад «Восток-4» яха космически кема.

«Восток-4» яха кема лехкаш вола пилот Советски Союза гражданин летчик-космонавт подполковник новкъост Попович Павел Романович ва

Хьалхашка оттадаьча декхарашка хьежжа «Восток-4» яха кема сигала дахийтад селхан, «Восток-3» яха космически кема 1962 шера 11 августа Советски Союзе сигала а дахийта орбите долча ханна.

Космически ши кема вIаши гарга йолча орбиташ тIа даьккхад кемай шоайла вIаши юкъарчал доаццаш бувзам оттабе летчикаша-космонавташа никъ вIаши дага а боалаш чакхбаккха торо хулий хьажар духьа, цхьатаррарча хьалашка беш болча космически наькъо сага организмана Iоаткъам бой хьажар духьа.

ХьалхагIе а даьча тохкамех, лаьрхIа хинначоа гаргга йолча орбите гIолла дода «Восток-4» яха кема. Кема-спутника юххьанца лаьттанна гонахьа го боаккхар 88,5 минута, лаьттанна эггара гаргагIа долчара (перигее) 180 километри эггара гаьнагIа долчара 254 километри а долаш, орбита тIехе экватора тIехенгахьа леста са 65 градус а болаш. Шоайла вIаши гаргга да кемаш, хIаьта шиннена а юкъе радиобувзам а оттабаьб.

Лаьттан тIарча станцеша шинна а оагIорахьара радиобувзам оттабаьб 20,006 а 143. 625 а йолча мегагерций частотех передачаш еш волча «Восток-4» яхача кема тIарча космонавтаца.

Цу тайппара кема тIа я 19,990 мегагерца частотах болх беш йола хоамаш ду «Сигнал» а.

Космонавташ новкъостий Николаеви Поповичи могаш-маьрша ва.

«Восток-3» а «Восток-4» а яхача космически кемай еррига системаш боаррамах болх беш я. Тохкамаш дара планах духхьашха чакхдоаккхаш да Советски Союза гражданаша новкъоста Николаев Андриян Григорьевичеи новкъоста Попович Павел Романовичеи лехкаш дола «Восток-3» а «Восток-4» а яха советски ши кема цхьана а долаш никъ белга.

☆

14 августа московски ханах Iуйрийна 6 сахьат доалаш лаьттанна гонахьа 46 го баьккхаб «Восток-3» яхача кемо-спутника, хIаьта «Восток-4» яхача кемо-спутника — 30 го.

Наькъа программага хьежжа 13 августа 21 сахьат даьлча денз 14 августа 4 сахьат даллалца космонавташ Николаеви Поповичи тхьайса баьдаб. Цу юкъа кемаш лехкилга а аппаратура беча балха тIахьожам лоаттабелга а автоматически хиннад. Цу цхьан ханна телеметрически бустамий система новкъосталца регистраци яьй тхьайса бадарий пхаьнаш мишта детталу а цар са мишта доах а, хIаьта иштта кемай кабинашкарча фона параметрашта а.

Сома баьнначул тIехьагIа физически упражнеш а яь, завтрак диар космонавташа новкъосташа Николаевеи Поповичеи.

Радиога гIолла лаьттанца бувзам а тесса, цар хоам бир, наб дика а яьй, сахьалле Iалаьмате дика а я шоай, хIаьта кемай кабинашкара температура, фона низи тIунали, хьалхагIа санна, боараме а да, аьнна. 14 августа планах оттаьча космически тохкамаш дара программах дола шоай Iалаьмате дукха а чоалханера а декхараш кхоачашде болабеннаб хIанз космонавташ.

14 августа московски ханах 8 сахьат даьннача хана къулбехьарча полушаре тIа бар космонавташ. «Восток-3» яха кема-спутник лаьттанна гонахьа ший 44-гIа гон «Восток-4» яха кема-спутник 31-гIа гон боаккхаш дар.

Оттаьча программага хьежжа Iилман земаш доахаш да кемаш тIа дIахо а. Царех гучадаьннараштa космонавташа кемаш тIарча журналашка регистраци ю, кемаш тIарча магнитофонаш тIа дIаязду уж, хIаьта иштта хан-ханнахьа Лаьттан тIа хоамаш а ду. Новкъост Николаев бетта зем боахаш хиннав, цун киносурт а даьккхад. Цо хоам бир, «Восток-3» яхача кема-спутника кабина чура фона температура Цельсе 20 градус я, фона низ 1,2 атмосфера ба, тIунал 75 процент я, аьнна. Новкъоста Поповича баьча хоамах, кабина чура температура Цельсе 15 градус я, фона низ 1,1 атмосфера ба, тIунал 75 процент я.

Космонавтий сахьалле а сапаргIато а тIехдика я. Медицински земаш даьхачул тIехьагIа гучадаьннараша тешал ду, наькъа тIара хьалаш цар геттара дика ловш хилара. Космонавтий пхаьнаш минута 60—65-зза тохалу, садоаккх 10—12-зза. Шинна космонавто шоашта шоаш медицински тохкам баьб, хIаьта гучадаьнна хIамаш дика да, аьнна хоам а баьб.

14 августа московски ханах 12 сахьат доалаш «Восток-3» яхача кемо-спутника кхаь дени кхаь буси Лаьттанна гонахьа 49 го баьккхар, ши миллион километр совгIа никъ а беш. «Восток-4» яха космически кема-спутник космически наькъах дола ши дии ши бийсеи совгIа ха я, цо Лаьттанна гонахьа 33 го а баьккхаб, цхьа миллиони 400 эзари километр гаргга никъ а баьб.

Космонавтий сахьалле тIехдика я. Новкъосташа Николаевеи Поповичеи толаме чакхйоаккхаш латт никъ бара оттаяь программа, чIоагIа бувзам лоаттабу Лаьттанца а шоайла вIаши а. Космически кемай аппаратура цхьаккха духьале йоацаш болх бу. Космически кемай кабинашкара хьалаш массе хана боарраме лоаттаду. Ишта из хиларах космонавтий йиш я кема кабина чура хьалаш дикагIа хилийтара шоашта хеттача боараме йоаккхаш температура хувцхувцаш лоаттае.

14 августа 13 сахьати 04 минути яьлча космонавташа Николаевеи Поповичеи цхьана яйтача радиограмма тIа хоам бир советски халкъага, КПСС Центральни Комитетага, СССР правительстваrа, Н. С. Хрущевга шийга а космически никъ беш кхо дии кхо бийсеи дика чакхдаьнна хиларах, цар баркал аьлар дас санна шоай йоакхо ярах, хIаьта наькъа оттаяь программа йизза кхоачашъергхиларах дош а делар.

БIаьхха космически никъ бара хьалашка тарбала а баьнна, дIахо а хадданза Iилман земаш доахаш ба космонавташ. Программага хьежжа новкъостий Николаеви Поповичи юкъ-юкъе мукъабувл хьалъохкабенна ухкача системах, шоай гIандаш дита а дите, дозал доацача кхаьчача хана никъ нийсбараи космически никъ беш латтача хана болх бараи хулаш дола Iоаткъамаш Iомадеш хул.

Космонавтий сахьаллеи сапаргIатои тIехдика я. Космически кемай аппаратуреи оборудовании боаррамагIа болх беш я.

ТАСС-а ХОАМ

Оттаьча программага хьежжа 1962 шера 15 августа белгалъяьчча районе Iодессад космонавт новкъост Николаев Андриян Григорьевич тIавола «Восток-3» яха а космонавт новкъост Попович Павел Романович тIавола «Восток-4» яха а космически кемаш. ЛерттIа лаьтта дессад «Восток-3», «Восток-4» яха космически кемаш.

Космонавташ лаьтта бесса ха:

— Новкъост Николаев Андриян Григорьевич — 9 сахьати 55 минути яьлча.

— Новкъост Попович Павел Романович — 10 сахьати 01 минути яьлча.

Космически никъ баь а баьнна лаьтта Iобессачул тIехьагIа шаккха космонавт могаш-маьрша ва. «Восток-3», «Восток-4» яхача космически кемаша никъ бара программа йизза кхоачашъяьй.

БОККХАЧА ТОЛАМЦА ДАЬКЪАЛ БУВЦАР

Советски Союза Коммунистически парте Хьалхарча секретара Н. С. Хрущевеи СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежневеи адресах дукха а телеграммаш ух укх деношка доазол дехьарча мехкий паччахьалкхени, общественнии деятелашкара. Цар даькъала дувц советски халкъ кердача триумфаца — «Восток-3» а «Восток-4» а яха СССР гражданаша А. Г. Николаевеи П. Р. Поповичеи лехкаш дола кемаш цхьана космосе дахийтарца, хIаьта космонавтий турпалерча денало, вай Iилманнеи техниканеи карагIдаьннараша шоаш гIадбугаш хилар хьа а хойт.

Телеграммаш кхаьчай Польски объединенни болхлой парте Центральни Комитета хьалхарча секретарагара Владислав Гомулкагара. Вьетнама къахьегамхой парте Центральни Комитета председателагара Хо-Ши Минагара, ВIашагIкхийттача Iарбий Республика президентагара Гамаль Абдель Насерагара. Сирийски Iарбий Республика президентагара Назим Кудсегара, Бразиле президентагара Жоао Гулартагара, ООН-а генеральни секретара декхараш кхоачашдеш волча У Танагара, иштта кхычаргара.

КХАЬ КОСМОНАВТА КЪАМАЬЛ

«Восток-4» яха кема-спутник орбита тIа мадаьккхинге а радиотелефона чу гIолла къамаьл хилар кхаь космонавта.

Майор Николаев («Восток-3» яхача кема тIара): — Долла хIама тIехдика лел. Шо сона тIех дика хьахоз. СапаргIато тIехдика я.

Подполковник Попович («Восток-4» яхача кема тIара): — Морхашта юкъера зув аз Лаьтта. Аьтта оагIорахьа иллюминатор чу гIолла бIаргагу сона кIормо Iаьржа сигале. Сахьалле Iалаьмате дика я. Долла хIама тIехдика лел. Маьрша лаьттан тIа вIашагIкхеталда.

Космонавташа Николаевеи Поповичеи шоайла вIаши даькъала бийцар космически кема эггара хьалха цхьана беш бола никъ толамца дIабахьарца.

Подполковник Гагарин (командни пунктера): Долла хIама геттара дика да, доттагIий. Дикаца даькъала дувц оаха шо! Лаьттан тIа маьрша вIашагIкхеталда вай!

«Восток-4» яхача космически кема пилот летчик-космонавт подполковник Павел Романович ПОПОВИЧ.

В. Жихаренко сурт ТАСС фотохроника.

ПОДПОЛКОВНИК П. Р. ПОПОВИЧ

(БИОГРАФИЧЕСКИ СПРАВКА)

Павел Романович Попович ваьв 1930 шера 5 октябре Киевски областа Узин яхача поселке болхлочун дезале. Къамах — украинец.

Школе а цул тIехьагIа Белая Церковь яхача моттиге ремесленни училище а диййшад. Училища йистеяьккхха ваьнначул тIехьагIа Магнитогорски индустриальни техникуме деша вахав. 1951 шера из йисте а яьккха гIишлош яйтача техника говзал караийцар. Советски Эскаре вахар П. Р. Попович. Военни авиационни училище дешаш хиннав. Из йистеяьккхачул гIехьагIа Фецарча ТIема Низий доакъошка гIулакх деш хиннав. Военни летчик ва.

1945 шера март бетта ВЛКСМ-е дIаийцав из. КПСС член ва 1957 шера денз.

1961 шера правительства задани дика кхоачашъярах совгIата ЦIе Седкъа яха орден еннай.

Космонавт саг йоалаяь ва. Сесаг — Васильева (маьре яхачул тIехьагIа Попович) Мария Леонтьевна, 1931 шера яьй. Специальностах летчик я, хIанз болх бу техник-вычислитель йолаш. Наташа яхача йиIий ялх шу даьннад.

Да — Попович Роман Порфирьевич 1905 шера ваьв, болх беш Киевски областерча Узине ва. Нана — Попович Феодосья Касьяновна, 1903 шера яьй, цIен нана я. Йиша — Мария Романовна 1927 шера яьй, йиша — Надежда Романовна 1944 шера яьй, воша — Николай Романович 1946 шера ваьв, воша — Петр Романович — 1937 шера ваьв, военни гIулакха тIа ва, лейтенант а волаш.

МАШАРА ДУХЬА

Космонавта П. Р. Поповича яь заявлени

Са деза доттагIийи новкъостийи! Селхан мара орбита тIа даьккхадац летчика-космонавта Андриян Григорьевич Николаева лехкаш дола «Восток-3» яха космически кема.

Тахан цхьаькха а советски космически кема да гIатта кийчденна. Цу тIара пилота моттиг лоацилга сох тийша сона тIадиллад.

Со космически наькъа вода дерригача адамашта коммунистически кхоаненга бода никъ буллаш долча вай сийлахь-доккхача советски халкъах чIоаггIа доккхал а деш.

ДIахо а космос машара духьа караерзаяра юкъе вай халкъо лоацаш дола аргIанара дакъа хилда седкъашка хьоча цу кердача, йиълагIча рейсах.

Са «сигаларча вежараша» юххьанцара космически наькъаш дехкад. ХIанз цу наькъашка гIолла дода «Восток-3», хIаьта цунна тIеххьа со вода сигален аренаш дIахо а караерзаяр духьа.

Со кийча ва наькъа ваха, хIаьта коммуниста чакхбаккха хьакъ долчча тайпара аз из чакх а боаккхаргба.

Дикаца вIашагIкхеталда вай, деза доттагIий!

„Восток-4“ яхача космически кема тIа Н. С. Хрущева яхьийта радиограмма

НОВКЪОСТ ПОПОВИЧАГА

Веза Павел Романович!

КПСС Центральни Комитета, Советски правительства цIерах а къаьстта сайгара а дег чура даькъала вувц аз хьо, вай советски халкъ, вай социалистически Даьхе хоастаеш Iа чакхдоаккхаш латтача деналерча гIулакхаца.

Хьо Андриян Григорьевич Николаева тIеххьа гаьнарча космически аренашка ваьннав, хIаьта цунца цхьана Лаьттана гонахьа го боахаш а лел. Советски Союзо цу наькъашца эггара хьалха булл цхьана космосе ахара никъ.

Вай мехко, советски Iилмахоша, инженераша, болхлоша хьаяьй толашагIа йола техника, хIаьта Iа, советски вокх космонавташа а санна, из тIехдика Iома а яь, кхетамца пайда эц цунах. Берригача советски наха дика хетар хилар «Восток-3» а «Восток-4» а яха кемаш шоайла вIаши гарга йолча орбите а даьнна, шоайла бувзам оттабаьб аьнна хьахезача.

Советски наьха дегаш гIоздаьхад хьа деналерча гIулакхо, советски космонавтий деналерча гIулакхаша.

Телефона чу гIолла хьоца къамаьл деча хана, сона дика хийтар бIубенна а могаш-маьрша а хьо хилар хьахезача. Толамца Iа хьай никъ чакхбаккхар а маьрша хьо лаьтта воссар а лов сона. Советски лаьтта шо юха кхачарга хьежаш да тхо, хьои сигалара хьа воша Андриян Григорьевичи мархIаволлар а космически наькъаш чакхдалар шуца цхьана дездар а духьа.

1962 шера 12 август.

Н. ХРУЩЕВ.

Дегаш гIоздаьннад советски наьха

СИЙЛЕ ХИЙЛА ВАЙ КОСМОНАВТИЙ!

Николаев Андриян Григорьевич!
Попович Павел Романович!

Уж цIераш вай планета букъ тIа дахаш мел долча адамаша йоахаш я тахан. Ленински Коммунистически парте кхебаьча советски гражданаша Николаевеи Поповичеи, Гагаринаи Титоваи тIеххьа, кхы а лакхагIча лагIа тIа яьккхай вай Даьхен сийле.

Iилман говзалца советски космонавташа караерзаеш латтача вай сигален кIал советски лаьтта бахаш болча вай граждэний дегаш хьалдизаьц доазуви боарами доацаш йолча куралах, укх турпален замалахь баха ираз шоашка кхачарах.

Вайх хIара къахьегамхо тешаш ва, дIахо йолха ханаш воай советски лаьттан тIа кхы а доккхагIча турпалий гIулакхий тешаш а доакъашхой а воаш долаш вай толаме дIаухарг хиларах.

Сийле а баркал а хилда вай Даьхен турпалхошта Николаева, Поповича!

Хь-Б .МУТАЛИЕВ,
яздархо.

Аз даькъала бувц сигалара вежарий!

1962 шера 11-ча августа Советски Союзе Лаьттан спутника орбита тIа даьккхад «Восток-3» яха летчика-космонавта Николаев Андрияна леладеш дола космически кема. Вай республикерча къахьегамхоша чIоагIа дог гIоздаларца тIаийцаб нов. Николаев космосе вахарах бола хоам.

12-ча августа радио шоллагIа хоам бир: космонавта Попович Павела леладеш дола «Восток-4» яха космически кема космосе дахарах. «Восток-3», «Восток-4» яха, советски Iилмахоша хьадаь кемаш космосе дахаро цIаькха а тешал ду социалистически строй капиталистически строял гаьнна тIеххилара.

Советски халкъа сий долча къонгаша шоаш деча космически тохкамашца кхы а лакхдергда советски Iилма.

ЧIоагIа дика хет сона къонахчал долча советски космонавташа — сигаларча вежараша шоаш бихьа никъ бизза чакхбаккхар а уж маьрша а болаш вай иразерча лаьтта Iобоссар а.

Са лоаман мехкагара — Нохч-ГIалгIайченгара дIайха салам да шуга, майра лаьчаш!

С. ЭЛЬМУРЗАЕВ,
Нохч-ГIалгIай истоpe, метта, литература, экономика Iилматохкама института болхло.

Нурдин МУЗАЕВ.

КОСМОСЕХЬ

Баттаний, седанний
Зулам цадевза —
Мила ву царна тIехь,
Эккхийта атом?!
Царна шайн хьошалгIахь
Маьршаниг деза —
Машаран да ду-кха
Советски адам!

Космосе цундела
Цо некъ биллина
Вайн дайша стерчашца
Хьуьнах санна.
Пачхьалкхаша кхин цкъа а
Даре дина
Ленина кхоьллинарг
Тоьларг хиларна.

Поповича боху
Оьрсийчо санна.
Кхачам боллуш кхочуш
Дийр ду ша декхар.

Гагарин, Титов ду
Тоьшалла цуна —
Гайтина оьрсийчо
Сийлалле хехкар!

Ткъа, Николаев а
Сийлахьчу новкъахь —
Ленинан турпалех
Хилар го, хьаьдда.
Ши кема космосехь
Хехкаран шовкъехь
Поповицца цхьана
Хиндолче хьаьдда.

Кхочур ду хиндолче —
Гергахь бу седа!
Вай цу тIе дуьссур ду
Маьрша салам луш.
Стерчийн варданахь
Вайн дай хьуьнах санна
Дохку вай космосе
ХIинца дуьйлалуш.

М-С. ПЛИЕВ.

Цхьаккхе духьле—духьле яц

Уйлане да сиглар седкъий,
Уж цецдовлар тамаш яц.
Укх са Даьхес кхебу кIантий,
Зовзал, яхар йовзаш бац.
«Восток—кхоъи» «Восток—диъи»
СССР-а кемаш да.
Цар тIа болх беш лелаш бараш
Укх са Даьхен къонгаш ба.

Дерриг дуне амах даьккха
Укх са мехко толам боах.
— Николаев — Поповичи —
Халкъо дего мерза йоах.
ГIайгIане ва тIом хьалхьебер,
Даьхен седкъий бегаш бац.
Коммунизме долхаш вайна
Цхьаккхе духьле — духьле яц!

СихагIа, лакхагIа

Тха механизатораш сихбенна кхашка балхаш деш боахк. Дукха ха йисаяц «кура» хьажкIаш чуэца доладала а. Лоацца аьлча балхех доахкар тхо.

...11 августа Iуйра. Беррига болх цхьан юкъа сецар. Наха шоайла кхааш доахар. Космосе дахийтад А. Г. Николаева леладу «Восток-3» яха кема!

...12 август. Цхьаькха а котало. «Восток-4» яхача кемаца космосе вахав подполковник П. Р. Попович!

Дунен тIа эггара хьалха советски Iилмахошта карагIдаьннад вIаши дукха гаьна а доацаш космосе ши кема-спутник дахийта. Цу гIулакхо доккхал дайт, кхы а дикагIа болх бе безам боагIийт.

Сай новкъостий цIерах ала безам ба са: хьинар совдоахаш бергба оаха болх. Ка маьхал йийла шун, турпалхой! ДIахо йодача хана Даьхе бахьан долаш кхы а дукхагIа аьттув балба шун.

Хь. ГЕТАГАЖЕВ,
«Ингушский» совхоза III отделене механизатор.

Коталонгара коталонга!

Дуне цецдоаккхаш йоккха котало яьккхай вай Iилмахоша. ХIанз космосе ба советски гражданаш А. Г. Николаеви П. Р. Поповичи. Ши кема-спутник вIаши дукха гаьна доацаш космосе лел. Цунна боагIIача беса лоархIам бе, дега ма хетта цунах ала дешаш корадагIац. Кхы а айяьй оаш вай Даьхен сийле, цIаькха а дIабовзийтаб оаш вай низ, космонавташ! Никъ дика хилба шун, маьрша а долаш дахалда шо, майра кIантий.

И. ЯНДИЕВ,
Сунженски райбольница лор.

ДОККХА ДИКАХЕТАР

«Восток-3», «Восток-4» яхача космически кемашца Николаев Андрияни Попович Павели космосе бахара гIадвахар дувца дешаш тоъац сона. Аз доккхал ду вай Iилмо, технико доахача доккхийча толамий, иштта доккхал ду аз вай космонавтий деналах а.

Космонавтий коталоний совгIата тха цехо чIоагIо яьй дикагIа къахьега. Шу долалуча хана планал тIех 15 эзар ролико-втулочни оатхал ергйолаш декхар тIаийцар оаха, хIанзалехьа яь яннай 28 эзар. Космосе кемаш дахийтача укх деношка керда декхараш тIаийцад тха коллективо. Октябрьски революце 45 шу дузача денна шера планал совгIа 33 звеньеш ергья.

Сай новкъостел беча балха тIехьависац со. ХIанзалехьа семилетка программа кхоачашъяьй аз. Октябра 45 шу дузача денна аз лаьрхIад цхьан шереи ах шереи программа кхоачашъе.

Сай балха толамаш хетаду аз советски космонавташта турпалхошта.

Сийле хийла шоана, турпалхой!

Д. АЛБОГАЧИЕВ,
«Красный молот» завода прессовщик.

БархI бетта план кхоачашъяьй

Июль бетта крекинг-заводерча газовикаша дика болх баьб. Валовой продукци арахецара план 108,7 процент кхоачашъяьй. Установкай коллективаша дика къахьегар цо хьахьокх.

Коммунистически къахьегама № 21-1 йолча установка технологаш ба хьалхле лелаераш. Цу установка къахьегамхоша июль бетта план тIехкхоачашъярал совгIа 8 бетта мехкдаьтта сийрда продукташ арахецара план кхоачашъяьй. Бутан-бутиленови фракци яккхара дика толамаш даьхад цу коллективо. Из продукци арахецара план 31,9 процент тIехкхоачашъяьй цо. Иштта планал совгIа арахийцай пропан-протилена фракци а. Сентябрь бетта чотах мехкдаьтта продукташ луш йола коллектив тешаш я август бовча хана ийс бетта план шоаш кхоачашъерг хиларах.

Байнача бетта № 21-1 установка технологически бригада боккхагIа болча оператораша нн. Ермаковас, Суматохинас, Ионесянес дика къахьийгад. Цу коллективо а планал совгIа арахийцай бутан бутиленовийи пропан пропиленовийи фракци. Кхыйола тайп-тайпара продукцеш арахецара план а йизза кхоачашъяьй цар.

Цу установка коллективо цхьан бетта дукха пари электроэнергии кхояьй. Пар 710 тонни, электроэнерги 3150 киловатт-сахьати кхобаьб цар. Вокх установкаша арахийцачул дикагIа я цар ара мел хийца продукци.

Дика болх барца цу коллективе белгалбаьнна ба нн. Апостолиди, Гречкини, Процькои, Ржевскийи, операторий гIончий нн. Антонови, Шестакови, Кологриваи, иштта кхыбараши.

Технологаш август бетта мамогга низ тIабахийта къахьегаш ба. Хьалхарча деношка план тIехкхоачашъю цар.

А. СЛЮСАРЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧОХ ХИННАР

«БУХГАЛТЕРА ГIАЛАТ»

Иштта корта а болаш дукха ха йоаццаш «Сердало» газета тIа яьннача заметках укх тайпара жоп лу Наьсарен райисполкома заведующе нов. Сагова Султана:

«Октябра 40 шу» яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделенера бухгалтера ше гIалат валара мукIарло а даьд, Зангиевайна доаггIаш дола алапи дизза дIа а деннад...».

Йоакхо ю ноаной

Вай мехка чIоагIа йоакхо ю кхалнаьха — ноаной.

1944 шера 8 июле СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах паччахьалкхен чотах берах болча исташта, дукха бераш дараштеи цхьаьчеи ноаношта дукхагIа ахча тела оттадаьд, ноанали берали лорадара гIулакх тоадаьд. «Материнская слава», «Медаль материнства» яха орденаш араяьхай. «Нана — турпалхо» яха сийлен цIи еннай дукха бераш долчарна.

Вай Нохч-ГIалгIай республике 48000 дукха бераш долеи цхьаьи ноанош ба паччахьалкхен пособеш ийдеш. Духхьал 1961 шереи 1962 ах шереи бераш кхедара цу ноаношта цкъалуча а хIара бетта йолча а пособех 6 миллион сом ахча а деннад.

1962 шера дIадахача ах шера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо 3 эзар болча ноаношта орденаши медалаши еннай, царех итта а кхы дукхагIа а бераш долаш йолча 12-нена «Нана-турпалхо» яха орден а луш.

ХIанз дукха бераш долчеи цхьаьчеи ноаношта йоагIа паччахьалкхен пособеш дIател юрта Советашка гIолла.

ДIахо йодача хана ноаношта пособи дIателара гIулакх кхы а тоадара РСФСР социальни обеспечене Министерстваи, СССР Финансий Министерстваи, СССР Бувзама Министерстваи предложенех укх шера сентябрь бетта денз юрташка бахача дукха бераш долчеи цхьаь болча ноаноштеи РСФСР бувзама предприятешка гIолла паччахьалкхен пособеш цIагIа дIакхухьаргйолаш № 1545 бола соцам тIаийцаб РСФСР Министрий Совето.

Ханнахьеи дикеи из гIулакх чакхдаккхара къахьегамхой депутатий районни исполкомий Советаши юрташкара Советаши декхарийла я август бетта йоагIа пособеш укх шера 10-ча сентябре кхачалехьа дIаденна яха.

Дукха бераш долчеи цхьаь болчеи берригача ноаной пособей книжкаши дIаденнача пособей ведомосташи 1962 шера 12-ча сентябре кхачалехьа социальни обеспечене районни отделашка дIачудала деза, бувзама предприятешка гIолла дIахо йодача хана пособи хьаийдергдолаш тоадайта. Из гIулакх лерттIа дIадахьара дукха бераш долеи цхьаь болеи ноаной декхарийла ба август бетта йоагIа пособи юрта Советашка гIолла хьаийде а книжкаш юрта Советашка дIачутела а.

Ю. БАРДИНА,
Нохч-ГIалгIай АССР социальни обеспечене министерства госпособе отдела заведующи.

ЛОАМАН ТЕХНИКАХ ТIЕХ ПАЙДА ЭЦАР

Цхьаькха турпал хьалкхеваьв Донбассо. Иван Иванович Яйцов я цун цIи. Цу ткъаь ворхI шу даьннача болхлочун, коммуниста, сайрийнарча горни техникума дешархочун хьалхленца дерриге балхаш комплексах деш йолча бригадо «Шахтерскантрацит» яхача треста № 15 йолча шахте лоаман техниках пайда эцара керда рекорд оттаяьй. «Донбасс-1» яхача комбайна балха овсарле ткъаь бархI эзар тонн антрацит боаккхача кхоачаяьй цо. Цу тайппара из тIехъяьннай № 3-бис йолча а Лутугина цIерахча а шахташкарча сийленца гIорбаьнна болча шахтерий Кольчик Александреи Стеблянко Василеи бригадаша иштта укх шера оттаяь хиннача рекордел.

Цхьан бетта 45 производственни цикл чакхъяьккхай Яйцов Ивана бригадо.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа): забоера болхло Зайцев Тимофей, участка начальник Рубанник Михаил, бригадир Яйцов Иван, забоера болхлой Комаров Дмитрийи Сердюков Владимири.

С. ГЕНДЕЛЬМАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

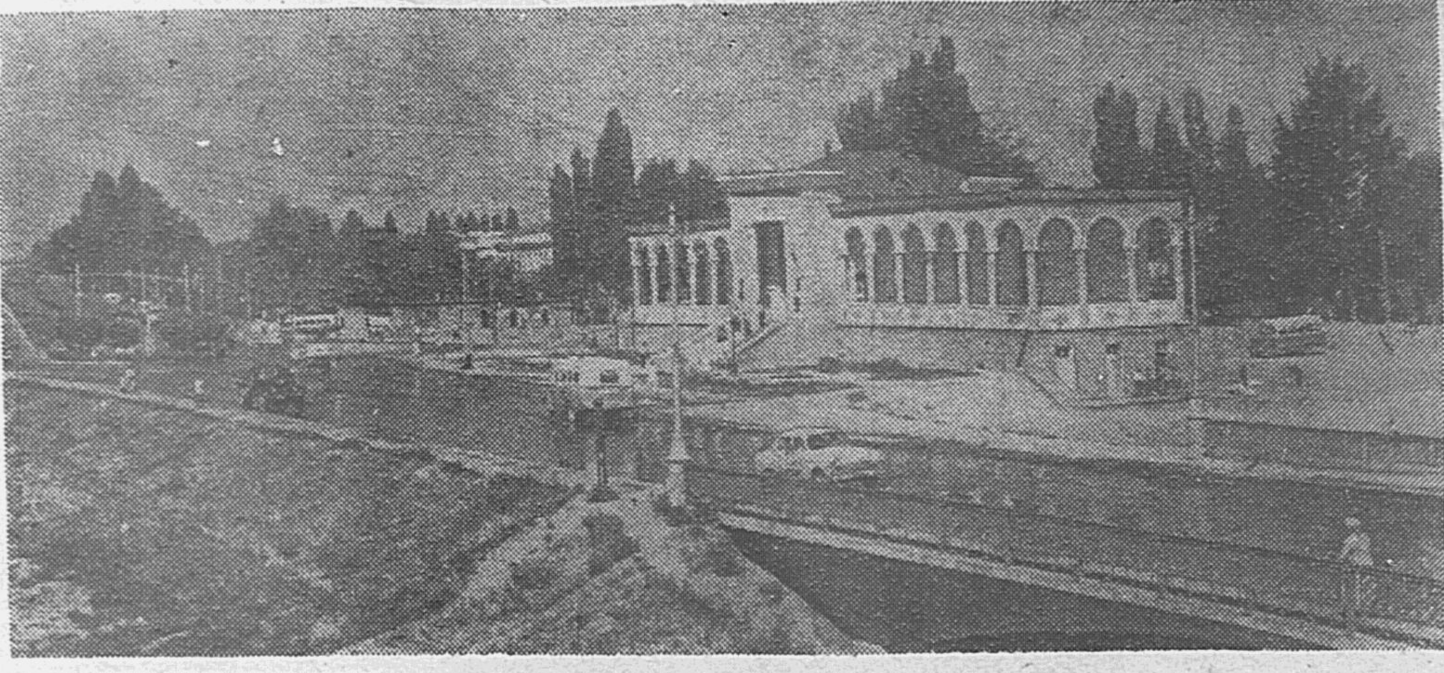

КИРГИЗСКИ ССР. г Фрунзера керда автовокзал.
А. РАСШИХИНА сурт. **ТАСС фотохроника.**

Политически болх—хIара болхлочунга кхоачаш

ЦРМЗ партийни организаценгара ди массаза доал шербу болхлой къахьегама хьинар лакхдара а, хIаьта иштта коммунизм хьалъяра декхараш толамца кхоачашдара а хетабаь массово - политически болх. КПСС XXII съезда решенеш, парте Программа кхоачашъярца айхха ювзаенна я завода агитколлективо болхлошта хьалхашка еш йола беседаш, лекцеш.

Агитатораша шоай балхаца оарцагIбоах завода къахьегамхой производственни декхараш толаме кхоачашдара. Агитаторий общественно-кхетама хьехамаша дикка новкъостал даьд, ала йиш я, укх шера хьалхарча ах шера ЦРМЗ коллективо производственни план 104 процент кхоачашъяра, хIаьта завода коммунистически къахьегама предприяти аьнна цIи а тиллай.

ДIахо идеологически болх тоабар духьа, цун низ чIоагIбар духьа вIашагIделла дар 24 июле денз 31 июле кхаччалца хинна КПСС Ленински райкомо оттадаь пропагандистеи, агитатореи, лектореи КIира. Цу гIулакха юкъе дика дакъа лаьцад ЦРМЗ агитатораша, пропагандисташа.

Пропагандистеи, агитатореи, лектореи КIиран хьалхарча дийнахьа, 24 июле, ЦРМЗ заводе болхлошта хьалхашка къамаьлаш дир № 1 йолча коммунистически къахьегама цеха начальника агитатора И. Ф. Соболева, завода керттерча конструктора лектора О. В. Пилюцке, ПТО воккхагIча инженера пропагандиста Костенкос, иштта кхыбараша а.

70 саг гаргга нах хилар Соболева яьча беседага ладувгIаш. Цун беседа тема «Къахьегамца чIоагIде машара гIулакх» вай ханага диллача чIоагIа лоархIаме яр. Нов. Соболева чIоагIа сакъердаме дийцар дукха ха йоаццаш Москве хиннача герз дIадаккхараи машараи хетаьча Дерригдунен конгрессах. Кхетаме белгалдаьккхар цо советски халкъо машар бахьани массане герз дIадаккхар бахьани хьегаш дола къа.

— Вай дерригаш а, — йоахар цо, — машар безаш, ядерни тIом ца хилийтара дерриге воай хьинар дIадала кийча да. Советски правительство ший политикаца массаза а ядерни герза духьал хиннай, цун запасаш дIаяхар ловш хиннай.

Ший къамаьлаца агитатора дIахо белгалдир, империалисташа (къаьстта американски империалисташа) ядерни герза хадданза тохкамаш деш хилар бахьан долаш Советски Союз а ялац ший мохк лорабергболча гIулакха йоакхо ца йича. «Цу духьа лаьрхIад Советски правительства, — йоах нов. Соболева, — ядерни герза кердагIча тайпай тохкамаш де».

Советски правительства кхетаме соцам къоабалбу болхлоша.

Беседа йистейоаллаш агитатора аьлар: «Хьинаре къахьегарца чIоагIбергба вай воай Даьхен низ! ХIара сахьат, хIара минут — коммунизм хьалъяра!»

Иштта сакъердаме хилар новкъосташа Антонова, Костенкос, Пилютске яь беседаш а.

Агитаторий гIонца завода партийни организаце хIара болхлочунга, хIара инженерага дIакхоачийт парте кхетаме соцамаш. Агитатораша, доашха а доашхаш, дIакхайкадарах къоабалдаьд болхлоша Н. С. Хрущева дешаш: «Тахан дукхагIа хьаделга—кхоана дукхагIа хургдолга да». Агитатораша хадданза дIабовзийт болхлошта социалистически яхьа лоархIам.

Къаьстта чIоагIа къовсам лоаттабу агитатораша вахара юкъера дIаяхача замах юхедиса зене гIулакхаш дIадахара тIехьа, наьха оамалаш коммунистически хьисапе хилара тIехьа, болхлой сакхетам лакхбаккхара тIехьа. Цу даькъе белгала да цхьа хIама. Массехк цехе кассир а воацаш хьаийду болхлоша алапеш. Ведомости ахчеи цехе хьадахь. ТIаккха болхлоша аргI-аргIагIа дIатIа а ухаш, ши — шийна доагI-доагIар нийсса лоархIа а лоархIаш дIаийду шоашта доагIа ахча.

Пропагандистеи, агитатореи, лектореи КIиран гIулакхаш чIоагIа лоархIаме хургда производственни предприятешка массово-политически болх тоабара.

Ю. ТУЛУПОВ,
КПСС Ленински райкома политпросвещене кабинета заведующи.

Комсомольски отчетно-хоржамий собранешкара

ДИКАГIА КЪАХЬЕГАРГДА КОМСОМОЛЬЦАША

Дукха ха йоаццаш Ачхой-Мартана района комсомольски организацеша отчетно-хоржамий болх дIаболабаьб. Отчетно хоржамий собранеш дика чакхъяхара первични организацей секретараш вIашагI а теха семинар йир.

Дукха нах гулбелар района «Лермонтовский» совхоза 5-ча отделене комсомольски организаце вIашагIтехача отчетно-хоржамий собране. Цига комсомольски организаце секретара Хамзаев Хасболата дIадахача 1961 шера комсомольски организаце баьча балха итогаш белгалйоахаш къамаьл дир. Дукха дикадараш даьд цу организаце членаша. ХIанз а тIехьа новкъостал ду цар совхоза дирекценеи партийни организаценеи тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара, юртара къахьегамхой оарцагIбоахаш.

Махулла дукхагIа мехкарий комсомоле чуозара къовсам лоаттабу отделенерча комсомольцаша. Дуккха дукхагIа ба хIанз комсомоле вайнаьха мехкарий.

ЧIоагIа къахьийгад комсомольцаша укх шера юрта боахама культурай хьувкъам дика хилийтара. Цу гIулакха лаьрхIа кхашка дукха моттигера удобрени йиллай, бIаьстанара балхаш ханнахьа дIадоладара, еррига юрта боахама техника кийча йий хьожаш дуккхазза рейдаш яьй. Дика новкъостал даьд комсомольцаша пропашной культурашта гIулакх дара а.

Дика толамаш доах коа тIара оалхазараш леладеча фермерча комсомолец Сельмурзаев Шерип керте латтача комсомольско-кагирхой бригадо. Укх шера хIара котамгара 160 фуъ гулде дош деннад ферма къахьегамхоша—комсомольцаша. ХIаьта дIабахача хьалхарча ялх бетта хIаранегара 88 фуъ гулдаьд цар. Оалхазараш леладераша беча балхо хьагойт тIаийца социалистически декхар кхоачашдергхилар.

Дукха болх баьб комсомольцаша бахача наьха образовании кхетами лакхбеш а.

Отделенера дукхагIбола комсомольцаш агитаторий болх беш ба. Къаьстта дика лоархIаш агитатораш ба Товсултанов Iаьла, Исмаилов Султан, иштта кхыбараш а. КПСС XXII съезда, комсомола XIV съезда, КПСС ЦК мартовски Пленума материалаш дIайовзийташ, юрта боахаме хьалхле лелаерий опыт ювцаш дукха беседаш яьй цар.

Отделене библиотека, красни уголок чу а йолаш 200 моттига лаьрхIа клуб хьалъяьй комсомольцаша шоай низаца.

Комсомольски организаце секретара а хIаьта кхыболча новкъосташа а пренеех даьча къамаьлаша хьахьекхар дIадахача шерарчул дикагIа комсомольцаша укх шера болх баьлга.

Цхьабакъда, цу балхаца нийсденна кхоачамбоацараш а белгалдаьхар отчетно-хоржама собране. Масала, цига белгалдаьккхар отделене хьажкIаш лелас комсомольско-кагирхой звенош хIанз а вIашагIтеха ца хилар, иштта кхыдараш.

Собрани чакхйоалаш цига гулбеннараша дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьегарах бола соцам тIаийцар.

М. ПАГАЛОВ,
ВЛКСМ Ачхой-Мартана райкома секретарь.

Хьаллоаттаю сийлен цIи

Кхо шу совгIа ха яьннай вай мехка Москва—Сортировочная яхача локомотивни депо къонача болхлоша коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара гIулакх дIадоладаь. Цар девиз «Коммунистически хьисапах къахьега, деша, ваха» яхаш я.

Из гIулакх шерра хьаллаьцад МагIалбика района промышленни предприятей коллективаша. Из сийлен гIулакх массарел хьалхагIа хьаллаьцар «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене чуйоагIача коммунистически къахьегама 1-гIча промысла коллективо.

Шерагара шу массаза доал планови задани тIехкхоачашъеш хьабоагIа цу промысла къахьегамхой. Масала, 1962 ах шера мехкдаьтта даккхара план 6,2 процент тIехкхоачашъяьй, планал совгIа массехк эзар тонн мехкдаьтта деннад, мехкдаьтта хIара тоннага дIадодар 5 процент лохдаьд, къахьегама овсарле 5,7 процент лакхъяьй.

Укх деношка хиннача отчетно - харжара комсомольски собране белгалдаьккхар дукхагIа болча комсомольцаша йоккхий къахьегама коталонаш йоахаш хилар. ЦIераш яьхар дикагIа болча комсомольций - мехкдаьттахой Стражинай, Ширмова, Сарафяна, Мамилова, иштта кхыбарий. Уж ба промыслерча комсомольцайи кагирхойи сий лакхдаь дIахьораш.

Комсомола промыслерча комитета секретара нов. Кабанова, пренеех къамаьлаш даьча Литвиновас, Растегаева, иштта кхыбараша дийцар производстве кагирхоша къахьегама толамаш дахар а, хIаьта иштта союза юкъерча балхаца лоархIамера кхоачамбоацараш хилар, къаьстта комсомола мугIараштa юкъе дикагIа бола кагирхой юкъеозара гIулакх эсала лелалга белгал а доаккхаш. 3 саг мара хьаийцавац комсомоле дерригача отчетни шера.

Укх дешашца чакхбаьлар собране тIаийца соцам: «ХIара комсомолец декхарийла ва коммунистически къахьегама промысла сий лаккха дIадахьа». **Т. АРЧАКОВА,**
Нохч-ГIалгIай ВЛКСМ обкома инструктор.

Мишта леладу аз жа

Дикагӏбарий опыт балха юкъе

Укх статья тӏа аз дувцаргда Ӏоахарий дукха хилийтара хьакъехьарча дешаех кертера дараш.

Ӏоахарий тӀехьара хьа ма къоастадингге а дӀаболабу аз аргӀанна доагӀа Ӏоахарий жега дукхагӀа дайтара тӀехьара къовсам. Ӏоахарий тӀехьара хьакъоастадаьчул тӀехьагӀа дикагӀа тоадалийта гӀерт со. Тоабенна жий аьрхӀе дика бода. ЦӀенхаштта де деза осеменени елга. Аз из укх тайпара ду: кой жена юкъе хец Ӏурен сарахьей цхьан сахьатан ах сахьатан — шин сахьата. Вокх хана кой жех къоастадь леладу цар жа дажаш новкъарле ергӀоацаш. Лоацача хана, 20—25 дийнахьа, жена аьрхӀ лоаллилга чакхдаккха гӀерт тхо.

Дахка жа тоаденна мел хул дикагӀа да. Жа дерста хилча Ӏаьхар дикагӀа а чехкагӀа а дегӀабоагӀа наьна кер чу, уж жа шоззлагӀа дахка ха январьи февраль бетташ да. Цу хана доакъар дукхагӀа лу оаха жена. Бахкаргболча жена йол, силос, концентраташ лу, дийнахьа кхозза хий моладу. Январьи февральи бетташка чудехка а арадоахаш а леладу оаха жа. Нагахьа санна лазар кхете—уж къоастадийта дӀаоттаду. Тоаденна жа остдалаш, цар кхоачам болаш шура хул.

Тхоай балха тӀехь шоллагӀа боккха лоархӀам болаш лерхӀ оаха жа дахка доладалара кийчо яр. Сентябре — октябре жа аьрхӀе хиле доал. Цхьаболча жа Ӏуша январьи февральи бетташка мара кийчъяц дахкаргдола жа чудохка моттиг. Из доккха гӀалат да.

Оаха жа аьрхӀе ма хиллинге а, уж дахкара кийчо ю — царна жел, ӀӀайха моттиг, тхоай цӀалг, инвентарь кийчъю. ХӀара гурахьа жела че оахк оаха—микробаш дӀайоах. Из чӀоагӀа дика да жена лазар да хилийтара а кӀийле екъа лоаттаяра а. 15—20 сантиметр сомма кӀалхьарцар ду.

Дахка доладала ши кӀира хьалха жа дахка моттигаш а 15—20 сантиметр сомма кӀалхьарцар а дийя Ӏодь Ӏоахарий докъаде моттиг а кийчъю. Цу хана жела юкхе гӀолла, цу гӀулакха лаьрхӀа гурахьа йитача моттиге доажаду уж. Цу хана къаьстта йоакхо е еза дахкаргдолча жерчий. Ханнахьа хьакъоастадде деза хьалхагӀа дахкаргдола жа а дукха Ӏоахарий даргдараш а. Царех дахка дезденнараш чусоцаду.

Жа дахка доладенначa ханна гӀаьххьа боарамах уж кхабар боккхача лоархӀаме да. Тоаденначa жена кӀезига доакъар лу оаха, силос дукхагӀа а луш. ГӀаьххьа тоаденнача жена хинначарна дукхагӀен доакъар лу оаха. ГӀийлачарна тӀатох силосий концентраташ. Концентраташ лу оаха, аьта тух а теха. Силоса 1 килограммах 5—8 грамм тух тох, тӀаккха из дикагӀа юъ жова.

КхоалагӀа этап я жа дахкa этап. Из этгара халагӀа я. Цу хана чӀоагӀа хьожаш хила веза жега — цу хьоже шера даьр довргда хьа.

Тха балха практико хьахьекхад дахкача жерчийн Ӏоахарийн лоархӀам а беш сакманаш хьоастабе безилга. Цхьацца Ӏаьхар баьча 20 жийнах а шишша Ӏаьхар баьча 15 жийнах а цхьацца сакман ю. Ӏоахарийн 10 ди дальча шозза йоккха гӀа из. Вайцига тӀаьда а мух хьекхаш а хул Ӏа. Цудухьа Ӏомабинге а Ӏаьхар сушилка чу бокъабу оаха 2—4 сахьата. ТӀаккха ча хьекхе цӀенбу. Дихоза деча жий ший кӀаьтта баьча Ӏаьхарцара хьоаста а бийя цхьан клетка чу дӀаоттабу.

Сакманаш тӀехьагӀа хилийтара ханаш тӀехьа-хьалха яхьа хила йиш я, эттача ханага, дахкача жерчий дукхалга, цар Ӏоахарий дукха-кӀезига дарга, чудоахкача моттигашка хьежжа. Жа дахкаь дальча, уж шин Ӏуда декъа могаду оаха. ХӀана аьлча жа дахкаьчул тӀехьагӀа Ӏулаца 1500—1600 тӀехьара Ӏулаца хьоахарий новкъе тувалу. ТӀаккха уж леладе нах дукхагӀа эш. Ӏоахарий ноаношта тӀехьара къоастадалца бригаде болх беш 6 саг хул, вешта 4 мара ца хулача метте. Цу гӀулакхо бетта — цхьан беттан ах беттан тха алапи кӀезигду. Цхьабакъда, тӀехьагӀа пайда а болаш юха-м дехх из. Ӏоахарий ца дойташ хьалкхеде а тха дукхагӀа, дийна даккха а гӀерт тхо. Из дувцаргда укх лохехьарча цифраша. 1960 шера бӀаь устагӀана тӀехьара 111 Ӏаьхар къоастабир оаха, ХӀара бахкача жена тӀера 5 килограмм тха а даьккхар. 1961 шера бӀаь жена тӀехьара 133 Ӏахар а къоастабир, хӀара наьна устагӀана тӀара 6 килограмм тха а даьккхар. Продукцега дӀадодар а лохденнад.

Цу тайппара, цхьан юкъа бригаде дукхагӀа нах хиларах зе даланзар гӀулакха а алапена а.

Ӏобаь Ӏаьхар сакманщика дӀаяц. Деррига а цунах тийша да цул тӀехьагӀа. Цудухьа оаха хӀара шера сакманщикална увтабу из гӀулакх довзаш а дезаш а бола нах. Царех хӀарабар хьож Ӏоахарий хан-ханнахьа докхадарга а кхабарга а, тӀаьдача моттиге ӀодувшийтаЦ. Ца хьожаш дитача, Ӏоахарий довргда, Ӏоахарашка низ ма беллинге а аьта маьхх е хьакъе хӀ яьккха ишк лу оаха царна. Заьлза а нана йоаш а Ӏоахарий дукхагӀа шура луча жена кӀал ухийт, уж къоастадеш леладу.

Ӏоахарий ца дойтара боккха лоархӀам болаш да Ӏоахарийн жан къаьста леладар, вешта аьлча из ду укх тайпара. Ӏуйрина хӀама ма дуадинге а нажеру даьккхар дохийт, Ӏоахарий желa чу а дите царна концентраташ лу. Заьлза дараш меттел, дуачоа сутара дола Ӏоахарий а къоастадий, групнаш ю оаха.

Къаьстта теркам бу оаха ахкан замах Ӏоахарашта кхоалелладар а. Айеннача моттиге ю уж. 7—10 жел хул тха жа доажадеча моттиге, хина гаьна а йоацаш. БӀоагӀаш а дегӀе, бекъаш тӀа а дехний, царна тӀаюл шарши йоархӀашн.

Хий нийса моладе боккха лоархӀам болаш да. Цхьаболча Ӏуша деррига жа Ӏул цкъа тӀалоал гӀувна. Иштта жа вӀашкатеӀача, Ӏоахарий дов. Оаха группашта дийкъа а дийкъа моладу жена хий. Хий моладе хьалха дӀоахденнача жегa ах сахьат доаккхийт оаха кхоалена кӀал шелдолийташ, уж корзагӀдаьнна хина тӀадерталургдоацаш. Из дика порядок я.

Дахгенех пайда эцарах тийша дукха хӀамаш да тха балха тӀехь. Тхоашка хьаенна участок 6 даькъа йийкъай оаха. ХӀара даькъ тӀа 4—6 дийнахьа жа Ӏул доажаду оаха. Ӏулда-юха дугаш сахьата 3 километр никъ беш дохийт оаха. Ӏулца ши саг ва тха: цаӀ хьалхьен вож тӀехьен. Иштта деррига жега дикагӀа хьожалу. ТӀаккха Ӏула юкъе цамогаш хинна устагӀа е Ӏаьхар дикагӀа гучабоал. Жа лергачул тӀехьагӀа къаьстта лоархӀам болаш да из. Цу хана тхо массаза а тхоашка креолин, пинцет, боамби, бинт йолаш лел, човнашта йолаш ханнахьа гӀулакх ду. Аьхкий жа лехк оаха са тоссашин мух хьехкача оагӀорахьеи, хий моладе доагӀача хана миха дукхал а хургдолаш. Цу хана дукхагӀча дакъе дийнахьа кхоалленашта кӀал а лоаттадеш, бисана доажаду оаха жа.

ЦӀи распорядок хувц. Аралахкале хьалхагӀа хӀама дуийт, дӀайолча деношка силос юлл, шийлача дийнахьа гӀожа доакъар, дегӀо болх дикагӀа бергболаш, кӀотаргаш йолча доажа а ду. Лоацденна йол жево доходергдолаш, уж дукхагӀа цхьан моттиге лоаттаду оаха.

Юххера. Са жа Ӏушка ала безам ба: мамогга дукхагӀа жа мукъаделаде, уж латта моттиг каст-каста хувца, аьнна. Цхьа хьостагахьа аз эттача мара база чу ма дохха жа. Из жа цамогаш хила ца хьакхача хила а деза. Цо лаьтта хиларa а тха цӀена латта а эттара дикагӀа дола гӀулакх да. Тха районерча М. Горьке цӀерахча колхозера цхьа масала доаладергда аз. Цига кхиметтел аьхкий а жа базачу желачун дехк. Цудукха тха бӀеха хул. Цу морча ттхан мах лоха ба. Из бахьан долаш дукха ахча дов колхоза.

Укх шера во болх баьбац тха бригадо. Бахкача бӀаь жена тӀехьара 125—126 Ӏаьхар къоастабир оаха.

Кхы вогӀа болх бар вай хана эхь да. Миччахьа хьо хьажарах коммунизм хьалхаш боахкача миллионаш болча наха шоаш кхо ца беш кхьакеташ гу. Царца цхьана ваха, царел тӀера ца виса, адамий сийрда кхоане хьалхара юкъе шийгара доагӀа дакъа лаца лов. 50 шу да са. ХӀанз мара кхьакхама чам боккъонца байзабац сона. Вай де лерхӀар доккха а сий дола а гӀулакх хиларах (из бахьан долаш—вахав со 50 шу даьлча, парте а). ХӀара ди тӀехьа безамегӀа а дикагӀа а булу болх.

Айса яьккха коммунистичесхьача къахегама ударника цӀи лакха лоаттаеш, КПСС XXII съезде де оттадар кхоачашдяра кхы дӀахо кхьахегаргва.

Д. ПАВЛЮЧЕНКО,

Шелковской района «Коминтерн» колхоза вокккагӀа вола жа Ӏу.

Шелковской районе цӀи хеза йовза телятница Воробьева Таисия. ХӀанз цо леладу 75 Ӏаьса. Уж цӀеш а «Октябра 12 шу» яхача колхона а дика тоаденна а да.

Сурта тӀа: Воробьева Таисия.

П. КАТАКОВА. сурт.

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкомеи Министрий Советеи

Республика колхозашкеи совхозашкеи доакъар дукхагӀа дахареи кийчдареи хьакъехьа

КПСС обкома бюроси Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советои белгалду, республика дукхача районашка юкъарча доаханна гӀожен, мошеи, концентрированнийн доакъараш Ӏалащ ца деш хилар а хӀаьта доахан кӀезига дебийташ цар продуктивность лакх ца йолийташ дола керттера бахьан из хилар а.

1961 шера гӀожа доакъараш кийчден силос йоллен аьнна оттаь планан задани кхоачашъяц республика колхозашеи совхозашеи, из бахьан долаш Ӏаи замалахь дуккхача районашка йоккха хало эттар доахан доакъарашца Ӏалашдарца, цудухьа хьайбай продуктивность лох а елар.

Дукхача боахамаша укх шера а во леладу доакъар кийчделга, тӀехьадоах баьцаш хьокхалга, хьекхачул тӀехьагӀа аргӀаш ца деш дукха гоаю йол, из бахьан долаш аьла чам бов.

Наьсарен, МагӀалбика, Надтеречни районашка ца хьокхаш дукха цонаш юс хӀара шера, хӀаьта эрий тӀаьнна баьцаш шозлагӀа хьакхац наггахьа мара.

ГӀожача боакъараштa юкъе йоккха моттиг дӀалоадаш да ча, цхьабакъда, Урус - Мартана, Шаьла, Ачхой-Мартана, Наьсарен а цхьацадолча кхыча а районий кулгалхой хӀанз а баьнабац чах аргӀаш да, из дохадалийта моттигаш а я, хӀаьта парте райкомаш, райисполкомаш, Грозненски территориальни производственни колхозно-совхозни управленеш цу гӀулакхаца машар а баь, доахан доакъарашца Ӏалашдара хьалхара совхозий кулгалхошкара жоп хьа ца дехаш а ягӀа.

1961 шера Ӏалаьмате дукха ча кхашка а дита, доагадир МагӀалбика районерча «Кавказ» яхача колхозе. Уж тайпа моттигаш хилар «Октябра 40 шу», «Ингушский» яхача совхозашка а. Цу боахамий кулгалхоша укх шера а во леладу чах аргӀаш дара гӀулакх.

Колхозийи совхозийи специалисташа шортига юкъеххуьб блочни хьисапе чах аргӀаш дар, лаьттанна тӀехьанахьа силос йоллар, чан гӀадашни цхьана а йолаш силос йоллар, хьекхаршташ кол тӀарча оалхазараштен вӀашагӀъязь силос йоллар санна йола, доакъар кийчдара прогрессивни методаш.

Доакъараш кийчдара гӀулакха юкъера цӀенхашттара кхоачамбоацар да доакъарий культураш чуэцара техникен транспортни средствашн во кийчъяь хилар. 1961 шера ханнашка цӀа ца кхачар бахьан долаш ахкадукха доадир силос кийчъе мегадолаш хинна гӀадамаш.

Юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен Министерства а территориальни производственни колхозно-совхозни управленеша а доакъарий база чӀоагӀъяра дешашта доагӀача тайпара жоп дехац боахамий кулгалхоштера специалисташкарен.

КПСС обкома бюроси Нохч-ГӀалгӀай Министрий Советои декхарийла яьй юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен Министерство, территориальни производственни колхозно-совхозни управленеш, «Скотооткорм» яха трест, юртбоахама опытни станци, Совнархоза кхачан промышленносте Управлени, КПСС райкомаш, колхозий управленеш, совхозий директораш доакъараш кийчдара юкъера кхоачамбоацараш дӀадаха, йол кхьахьарца, чах аргӀаш дара, силос йоллара темпаш лакхъе, хӀара боахаме шортта гӀожен мошен доакъараш кхьохилара план кхоачашелла Ӏалащде.

Территориальни производственни колхозно-совхозни управленеш, «Скотооткорма» трест, юртбоахама опытни станци, Совнархоза кхачан промышленносте Управлени, КПСС райкомаш, райисполкомаш, колхозий правленеш, совхозий директораш декхарийла баьб:

Йол кийчъяра эрий тӀаьнна баьцаш хьакха, Госземфонда, Гослесфонда лаьттишка а тӀонакьаштен машинанькашъа йистера, лоамашка хьакъоастадешта лаьттанашка а йолаш кийчъелга Ӏалашде, хӀаьта иштта шозлагӀа йол хьокхилген гурахьа дийна алаташ чуийцачул тӀехьагӀа мукъадаьнна лаьттанашкара баьцаш хьокхилген Ӏалашде. Аьлах ханнахьа дикен холаш дара чӀоагӀа тӀахьожам лоаттабе а кагийча дика тоадь доацачен аргӀаех йол ца латтайита а, массе а боахаме аргӀаш дика даьдий, йол шийлачи хьажа а нагахьа санна эше аргӀаш тоаде а царна ча тӀатоха а;

цхьа бутт ха ялалехьа хӀара хьайбай ферме аьл-карташ хилийта, 1-гӀа октябрь хьаьттахкачалехьа царна гонахьа карташ е а кийчъяь ерригa йол доахана Ӏа доаккхаргдолча моттиге хьатӀаоза а. Цу ханале йол йиста а цунна кхачар жоп лургдолча нахага хьежа дӀаяла а;

чах аргӀаш делга сихха чакхдаккха, цу гӀулакха эшаш бола нах а хьожабь, тракторашь стогометалеш, волокушаш, транспорт а енна. Чах деш дола аргӀаш кхашта нийсдоацаш, наькъашта юхехьа дайта, кхашта юкъе чах аргӀаш даьча боахамий кулгалхошта 10 ди даьккха, доахана Ӏа доаккхаргдолча моттигашка хьатӀаозийта а наькъашта йистте аргӀаш дӀастадайта а, хӀаьта чах аргӀаш дара бокъонаш толхалхьаштера чӀоагӀа таӀазар де а;

массадолча боахамашка цхьатарра силос йолла йолалийта, из мамогга дикагӀа хилийтара хьаьтта уйла тӀа а йохийташ. Доакъарийна силос йолларга бода мах чухнахьа баккхар а техникахи транспортни средстваехи балха овсарле дукхагӀа совйоаккхаш пайда эцар а дукха, дукхагӀча хана, лаьтан тӀа гувнаш а деш силос йоллилга вӀаштӀехьдаккха;

хӀара боахаме вӀашагӀъязь силос йоллилга Ӏалашде, цу гӀулакха хьажкӀех, шекара свеклах, доакъарий харбазех, хоржех кхьахьастача баьца даарех, люцернах, кхыча доакъарех пайда а эцаш, хӀаьта шийла хьакхарчаштен коа тӀарча оалхазараштен ма эшша вӀашагӀъязь силос Ӏалашде а;

детача тоаденна бӀарчача шера яа силос хилийтар духьа, цу гӀулакха лаьрхӀа дӀайийна хиннача гӀаьнаш силос йоллалилча, ялатийна хьажкӀашт чуийса юкедисача гӀадамех силос йоллилга вӀаштӀехьдаккха. Силоса чам эша ца балийтара доакъарийна йола вӀаштӀехьдаккха фийг чӀоагӀбалехьа чуура йол кхачанза йолча хьажкӀашта консервировани яра пайда а эцаш. ГӀадамаш сов докъадаларах кхоразденна дале, царех шозлагӀа дӀайийча тӀаьнна моша хьажкӀаш а эеш;

шозлагӀа дӀайийнача хӀамаш мел эша гӀулакх де, хиш дехкаргдола лаьтташка ййнараштa бокъонца хий дилла чакхдаккха;

доакъараш кийчдеча моттигашка болх беш болча болхлойн кхоачаш материальни безам совбаккхар духьа 1957 шера 22 августе СССР Министрий Совето баьча № 1028 йолча сомга а доакъараш кийчдеча балгашта аьча механизаторашка а хьежжа а хол баь а янагала еш ахча доакъарийн 1 ха ахча луш тоннах 24 килограммагара 100 килограммагара кхачаьлча царна мах болаш йол -телилга оттадаьд.

КПСС обкома бюроси Министрий Советои мегаргдоацаш лоархӀ, дӀадахача шерашка дукхача колхозашкеи совхозашкеи доакъараш харцахьен совнагӀа яздеш хьачийдаь хилар, къаьста а силос йоллача хана. Из бахьан долаш Ӏалаьмате дукха ахча доадир доакъарий йуэ кхачаьлча доакъараш ца тоъаш дар.

Территориальни производственни колхозно-совхозни Управлени декхарийла яьй укх шера сентябрь — октябрь беттаашка массе а боахаме доакъараш хьаьчу мишта ийдадь а мишта лоаттаду а хьажа.

КПСС райкомаш, райисполкомаш, территориальни производственни колхозно-совхозни управленеш парторгаш, комсоргаш, профоргаш декхарийла баьб доакъараш кийчделга дика чакхдаккхар духьа, юкъарча хьайбашта шортта дика доакъараш, эшшача боарамe доакъараш кийчдеча нийсданзар даь латаргийла белолнийсдаь хилийтар духьа социалистически яхь йоарже.

Радиовещани телевидени комитет, республикански районий юкъарчеи газетий редакторашка декхарийла баьб доакъараш кийчдара лаьца яхь мишта лел хьоийтар радио чуи, телевидени, газеташ тӀеи дувца.

Территориальни производственни колхозно-совхозни управленеш, «Скотооткорма» пункт, юртбоахама опытни станци, Совнархоза кхачан промышленносте Управлени декхарийла яьй ер ца доацаш кхоачашбарах йола отчет 1962 шера 15 октябрь тӀакхачалехьа КПСС обкоме а Министрий Советаге хьаяла.

Кердадараш юкъекхухьаш

Паччахьалкхенна хьайбай продукташ дӀаялара шера план кхоачашъяра оарцагӀбаьннаб «Гудермесский» совхоза къахьегамхой.

ДукхагӀа дулх даккхара укхаза чӀоагӀа лоархӀам бу хьакхарч кхабара. Совхозе эггара хьалха вӀаштӀехьдаьккхад цхьан синайра лелаеча группера хьакхарч ахкан юкъе лоацача хана яхкаргийла гӀулакх. Цхьайола нана-хьакхарч укх бетта яхкаргья. ТӀадоагӀача шера паччахьалкхенна дукха дӀалургйолаш кхоабаргья уж. ХӀаьта цхьайола хьакхарч Ӏай яхкаргья, цхьабакъда, дукхагӀа яраш апрельи майи беттaшка яхкаргья.

— Из бахьан долаш хурсхаш йовц, уж дукхагӀа ебае тарлу.— аьлар хьакхий ферма бригадира Саркисова Нина Александровнас. Цо торо хулийтаргья дареш Ӏа моша доакъарца дуккха хурсхаш 90—100 килограмм хилалца ерстачул тӀехьагӀа дулха дӀаяла.

ХӀанз кхоабаш дукха хьакхарч а ферме. Царна шортта моша доакъар да, хӀаьта хьакхарчашта дика дулх тӀакхет.

Шура махулла дукхагӀа яккхара къаьстта терко тӀаяхийтай совхозе. Из декхар сихагӀа кхоачашдара дуккхача шурий фермашка балха юкъекхухь керда, прогрессивни хӀамаш. ДӀа ца дехкаш мукъа а долаш детта хьакаш кхоабарга шин ферме. Цунах боккха пайда баргба. Помещенешка хьалхарчул 1,5-зза дукхагӀа доахан леладе вӀашагӀа дургда. ХӀанз ферма кха тӀа асфальт юллаш латт. Укхаза пхи эзар тонн хьажкӀий силос а йолларгья. Иньб бӀаь тонн гӀожа доакъар хьайбаша Ӏа доакхаргдолча хьатӀаэзар.

Доаркъал балха овсарле дякка лакхъергья «Елочка» яха доахан детта агрегат хьалъельтыннaчул тӀехьа. Цо торо хулийтаргья шура бетташ 32, ет бетта.

Чуоттадь доахан кхоабаш дукха доакъар эшаргда. Нагахьа санна соахка деррига хьайбашта 87 эзар центнер гаргга доакъара единица кийчдь хиннадале, укх шера 186 эзар центнер хиллал кийчде лерхӀ. Белгалдаккха деза доакъарца укх шера соахкарчул шозза дукхагӀа белокаш хургйолга. Дукха дукхагӀа кийчъергья силос а.

Чуоттадь доахан кхабаро вӀаштӀехьдалийтар царгара дуски хьайбашта яккхийта. Масала, доахан чуоттадьчул тӀехьагӀа дикка шура тӀакхийтар нов. Ляпина кулгалдеча ферме. Цхьабакъда, цул тӀехьагӀа шура кхетацар. ХӀана хилар из?

— Доаханна шортта доакъар ма ди, яхаш уйлаш йора доаркаша. Гучадаьлар хӀара Ӏатта доакъара рационаца 73 грамм белокаш эшаш хилар бахьан долаш шура кӀезигъяр.

— Доакъарца кхоачам хиллал белокаш хилийтара духьа,— йоах совхоза керттера зоотехникаша нов. Пустовойтовs,— оаха доакъарийна дӀаовргья чина, горох, кхийола бобови культураш.

Совхоза хьайбаш леладераша шерра пайда эца лерхӀ доахан а кӀал тувсаш Ӏаьсий хьалхедарах а. Цу гӀулакхо торо хулийтаргья Ӏаьсий дукхагӀа а лагара дикагӀа дулхал отташ а хилийта.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Шийханнахьа аха зябь

Юрта боахама къахьегамхошта дика хов зябь ахарца ялат дика хьувкъаргдолга.

Цудухьа ЦК КПСС-еи СССР Министрий Советои декхарийла яьй юртбоахама партийнии советски органаш бӀастан дувха ялата хӀара колхозоси совхозен зябь аха кийчъе.

Укх шера вай республикерча колхозашкеи совхозашкеи аха еза а 168 эзар гектар зябь. ИттагӀа август хьачалехьа 35 эзар гектар ахьай, ерригa аха езар лаьрхӀача, цох хул 21 процент. Зябь ахара болх дикагӀа лел Наурски производственни управлене. БӀарчача управлени планах аха езача эзар 48 процент ахьай. Наурски районо ший планах аха езачох 48 процент ахьай. «Надтеречный» совхозе зябь аха план хӀанзале кхоачашьяй.

Массанахьа ишта дац гӀулакхаш. Дукхача колхозашкеи совхозашкеи зябь ахара болх во лел. Укх тӀеххьарча 5 дийнахьа республике ахаь 11 эзар гектар зябь мара яц.

ХӀанзалца зябь ахара болх дӀадолабаьбац Советски, Ведана, Шелковской, Шалински районашка, иштта из болх дӀаболабанза я Грозненски районе Старо-Юртовски, Ермоловски, № 1 йола шурий совхозаш. Юрта боахама кулгалхошеи специалисташеи цу гӀулакха лоархӀам ца беш хилар а я из.

Зябь ахара болх во лел Ачхой-Мартана, Наьсарен, Первомайски, иштта кхыча районашка а.

Массадолча юртбоахамашка шин сменах, трактораша болх бергболаш гӀулакх де деза. ХӀанзалца дӀа ца доаккхаш диса кхашкара ча хьагулде деза. Семилетка пхелагӀча шера шийдувргдола зябь аха яккхар — вай декхар да.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ.

Сурто бехк бу *ФУД ХОВЛИЙ ШОАНА?*

Укх сурта тӀа шоана гур фуд ха Ӏалаьмате хала да. Фу деш латт уж кхалнах эрий ара баьхка? Фу яьш да царна хьалхашка латтараш?

Вайна из ха хала дале а, цхьабакъда, цу хаттарашта жоп дала ховргда «Октябра 40 шу» яхача совхоза ТӀой-Юртарча отделене механизаторашта. ХӀанз уж чуийна силос доакъар хилийтара оарцагӀбаьннача шин механизаторий вӀалла йоакхо яц укхаза.

ТӀа тхов боацаш ара кийчду даа хӀама.

ПхьегӀа тӀооттае, чам а болаш деш массанена а хов механизаторий ишта хьаде хӀама хьаде вӀаштӀехьдаьц.

Кхы хьалхадаха а деза хӀаьнна хьажа керттера гӀулакх. Цхьабакъда, цунах кхохаьеш а дача кхета лац отделене управляющенна нов. Дзаурова. Фу хургдар-хьогӀ кхьчар из кхетавича. Механизаторий хьаьташ цу тайпара хьажабо хьаьахче йиш яц! Лерттаа гӀулакх, чам бола хӀама эш царна.

Х. СУЛТАНОВА, сурт.

Вай республикерча юртбоахама машинашта эггара хьалха хьакха номерни знакаш яьйи:

Грозненски района 1-ча Мая цӀерахча колхоза № 1, № 3, № 4 йолча бригадашкарча трактораша 30 номерни знакаш ехкай. Цу районерча трактористашта-машинисташта 1-ча, 2-ча, 3-ча класса удостоверени деннад. Эггара хьалхагӀа уж знакаш хьийцай трактористаша П. Коробова, П. Соломатина, А. Морозова, В. Калининченко, Ф. Величко, И. Хуторске, иштта кхычар а. Никъ маьрша хилийтархи, машини учет чӀоагӀа делаяран хӀанз дукхагӀа терко ергья йоах колхозошка.

Сурта тӀа: (аьрдехьара аьттехьа) № 2 йолча бригада дикагӀа вола тракторист П. Коробов ва. «Сельхозтехника» гостехнадзора воккагӀа волча инженера Охолелов Николай Егоровича регистраци е еш вай республике эггара хьалха ЧИ-00-01 йола знак дӀаелла цун трактора.

П. КАТАКОВА сурт.

Болх тоалуш латт

Укх тӀеххьарча хана дикка шоай болх тоабаьб Курчалой района XX-ча партсъезда цӀерахча колхоза шурий ферма болхлоша. Семилетка дийлагӀча шера хӀара гӀуткагарa 1660 килограмм шура яккха аьнна декхарaш тӀаийцадаь доярхоша. Вайнача ворхӀ бетта юкъера лаьрхӀача хӀара бӀаьттагара эзар шозза кило-грамм шура яьккхай.

Доярхошта юкъе хьалхе лелаю Успанова Аманта, Ахмадова Яхас. Цар денни-бусий бӀаьттагара итт килограмм шура йоаккх. Из хул соахка цу хана хиннaчунца нийсинча а 2 килограмм дукхагӀа.

Август бетта хьалхарча деношка 630 килограмм шура мара яккханзар, хӀаьта хӀанз денни-буси эзар килограмм совгӀа йоаккх. Доахан дика кхабарах, царна доагӀа доакъар бесса гӀулакх дарах дукхагӀа тӀакхийттар шура. ХӀанз детталча доаханна шортта моша доакъар, кхоачам кхоачам хиллал концентраташ а я.

Дика лел колхозе доакъар Ӏалашдара болх а. ХӀанзале 465 тонн гӀожа доакъар кийчдь баьннаб укхаза. Из деррига а хьайбай фермашка хьатӀа а ээа аргӀаш даь латт. ЛаьттагӀа еллай 750 тонн силос, хьакхай 400 центнер концентраташ.

Б. ДИДИГОВ.

СЕРДАЛО

3-гӀа оагӀ. 16 август, 1962 ш.

ДУНЕ ЦЕЦДОАККХАШ БАЬ НИКЪ!

Пекин гIозъяьннай

ПЕКИН, 12 август. ТАСС-а корреспондента М. Яковлева хоам бу:

...Пекински планетарий. ЦIагIа дIачуводдача дIаоттадаь латтача, «Восток-3» яха космически кема сигалдахийтарах бола хоам тIа болча, стенда юххе ба болхлой, гIулакхера бараш, пионераш. «Мишта дIайода полет? Вай планета масса го боаккхаргба кемо? Фу хьал да космонавтага?» — хет цар планетаре болхлочунга. Цу хьакъехьа цхьацца къамаьлаш ду, шошоашта хетараш дувц. Стенда тIа хьатIаух керд-керда нах...

4 октябре, аьлар советски корреспондентий группаца ше къамаьл деш планетаре болхлочо Чэнь Цзунь-куйс, пхи шу дуз хьалхара советски Лаьттан искусственни спутник сигалъяхийта. Цу заман чухь Советски Союзо доккхий толамаш даьхад космос караерзаеш. Дукха ха йоаццаш Советски Союзо сигалдахийтад массехк кема-спутник. Сона хийттадар, из 4-ча октябре беш бола кийчам ба аьнна, хIаьта из юбилей тIакхаьчача доккха хIама хургда мотташ а хинцавар. Бакъда, из хьалхагIа хилар. Аз дог гIоздаларца ладийгIар селхан лаьттан гонахьарча орбита тIа «Восток-3» яха кема-спутник даккхарах болча хоамага. Космонавта Николаев Андрияна полет, йоах Чэнь Цзунь-куйс, Ю. Гагаринеи Г. Титовеи полетел белгалагIа я. Цунца керда хIамаш дуккха да: кхачан юкъе натуральни продукташ яхьар, космонавт кабина чу гIолла лелар, космически кема декхараш. «Восток-3» яхача советски космически кеман полето керда, боккхагIа лоархIам бола Iилмах дола хIамаш Iомадайтаргда, кхы а йоккхагIа йола полеташ яра эша хьалаш Iалашде торо хулийтаргья, дунен Iилма дегIадоаладара гIулакха юкъе керда хIамаш хьоргда.

Со тешаш ва, тIатехар шоллагIа волча планетаре болхлочо Ли Юана, кастта хьалххара космонавт бетта тIа гIоргхиларах а из советски саг хургхиларах а.

...«Восток-4 яха советски космически кема лаьттан орбита тIа даккхарах бола хоам халкъа Китай кхаьчар вай корреспондент Пекински ТЭЦ болхлошца «Восток-3» яхача кема полета хьакъехьа къамаьл деш воаллача хана.

Оаха, китайски болхлоша, йоах Цзо Сян-хуас, цIенача дегашца даькъал бу советски нах, Iилмахой, советски космически кемаш хьадаьраш, советски космонавташ кердача доккхача Iилман техникан карагIдаьннарашца. СССР гражданаша А. Николаевеи П. Поповичеи леладеш дола ши космически кема цхьан ханна сигалдахийтар — из ба коммунизмага бодача новкъа баьккха боккхагIа гIа. «Восток-3», «Восток-4» яха кемаш космосе дахаро вошал долча мехка — Советски Союза доккха хIама карагIдалара тешал а ду, касттача хана планеташта юкъера наькъаш де нах болалургхилар хьа а гойт. Советски Союза карагIдаьннача кердача доккхача хIамо торо хулийтаргья Вселенне къайленаш гучаяха, деррига дунен тIа машар чIоагIбе. Вай гIаддахара боарам бац.

Вай доаккхийдеш да вошал долча советски халкъа карагIдаьннача цу доккхача хIамах, йоах вокх ТЭЦ болхлочо Янь Чжи-цуна. Советски наьха вахаре хинна доккха хIама — из вайна а да доккха хIама. Вайна хов, уж толамаш Советски Союза Коммунистически парте кулгалдеча берригача советски наьха доккхача хьинарца даьха хилар. Дерригача дунен тIа машар Iалашбара доккха гIодергда советски космически кемаш сигалдахийтаро. Советски космически кемаш сигалдахийтаро хьагойт социалистически строй тIех хилар, хIаьта американски империалисташ хьакхетабергбола молхаш а я уж. Американски империалистий цIаькха а мах бе йиш я советски техника боккхача низа.

Вай, аьлар ше йистевоаллаш Янь Чжи-цуна, гIаддаха да полеташ толамаца дIайолхаш хиларах, космонавташ могаш-маьрша хиларах. Полете могаш-маьрша хилба уж, толамаца болх чакх а боаккхалба цар аьнна, ловца боаккх вай царна.

Саг цецвоаккха хIама

АЛЖИР, 13 август. ТАСС-а корр. Е. Попова хоам бу: «Восток-4» яха космически кема урагIдахийтад аьнна бола хоам цу сахьате дIабаьржар алжирски республика столице. Улицашка, кафе, учрежденешка наха гIозбаьнна бувц ТАСС-а хоам. Шун корреспондент хилар Дерригдунен машара совета член вола, цIи хезаь алжирски архитектор Бушама волча. Цо аьлар: «Из саг цецваккхал хIама да. Космонавт Николаев борта тIа а волаш «Восток-3» яха космически кема космосе дахийтачул тIехьагIа дунен са даккха а кхелехьа хьахезар Советски космонавта Попович Павела керда турпале гIулакх. Цхьан ханна хIана дац аьнна ши космически кема космосе нийсеи бIубеннеи дахийта советски Iилмахоштеи техникаштеи карагIдаларо цецвоаккх. ЦIаккха а сона йицлургьяц хьалхара советски спутник яхийтача хана хинна дагара уйлаш. БIаьш болча лийцаь боахкача нахаца концлагере воаллар со цу дийнахьа. Адамий хьаькъал котдаларах йола дегагIоз кер чу йоалайир спутник урагIъяхийтарах болча хоамо.

Гагаринаи Титоваи карагIдаьннача турпале гIулакхашта тIехь-тIехьа доагIа Николаев Андриянаи Попович Павлаи тахан карагIдаьнна турпале гIулакхаш а. Из социализма мехка космос тахкара, адамий вахар тоадара, Iалам карадерзадара баьккха Iалаьмате боккха гIа ба, советски Iилма толашагIа хилар а хьагойт цо. Из дунен тIа машар чIоагIбара Советски Союза карагIбаьнна боккха толам ба.

Маьрша лаьтта Iовоссалва!

Нью-Йорк, 12 август. (ТАСС). «Ма безам бар са из волча, цу эрсий зIамигача сага метта хила», — аьлар лаьттанна гонаькххача шоллагIча американца Карпентер Скотта Советски Союзо космос караерзаяра яьккхача кердача коталонах шийна хезача.

«Денвер пост» яхача газета корреспондента ше интервью луш Карпентера боккха лоархIам бир майор А. Г. Николаев а волаш кема арбита тIа даккхара. Цо аьлар: «Эггара хьалха дозал доацача хана саго бу болх тахкара духьа эрсаша из полет, ю аьлча со цецвалац».

Ассошиэйтед пресс яхача агентствагара Карпентера дийхар советски космонавтага А. Г. Николаевга укх тайпара послани яхьийта аьнна: «Iа яьккхача коталонца даькъал ву аз хьо. Нагахьа санна йиш яларе хьа метта хила безам бар са, хIана аьлча са чIоагIа безам ба цIаькха а космосе ваха. Хьай мисси Iа толамца чакхъяккхар лов сона. Маьрша лаьтта Iовоссалва хьо!».

ПОЛЬШЕРЧА IИЛМАХОША СОВЕТСКИ IИЛМАХ ДУВЦАР

Варшава, 13 август. (ТАСС). ПАП агентствас хьадийцар цIи хезача Iилмахочо — Варшавски политехнически института профессоро, астронавтически общества председатело проф. Михаила Лунцас советски Iилмани техникаи аргIан йолча коталонах даь къамаьл.

— Иштта эттар гIулакх: майора Николаева полетах шоаттта дийнахьа баь хоам кIирандийнахьа къабелар. Цу полетах ховш ца хинна дуккха хIамаш гучадаьлар подполковник Поповичъ гIоттача хана. ХIанз дика хьагуш да «Восток-3», «Восток-4» яха кемаш сигалдахийтара маIан — полет йолча хана шин космически кеман юкъера бувзам тахкар: шинна а оагIорахьара радиобувзам, шоайла вIаши информацеш телар, иштта кхыдараш.

Шинна советски космонавто шоай кемаш леладу Лаьттан тIехен 200 километр лакхехьа, вешта аьлча иносфера юккъерча даькъ тIа. Из атмосфера дакъа хьоадеш, белгалдаккха деза, иносфере радиоволнаш яржара законаш боккъонца Iомадаь ца хилар. Иносфере радиоволнаш яржар тахкар — из да Iилманна геттара чIоагIа лоархIам болаш гIулакх. Майора Николаевнеи подполковника Поповичаи гучадаьннарех пайда эцаргба дIахо космосе полеташ еча хана.

Цу шолхача полетах дола геттара тамашийна хIама да шаккха а космонавт лелаш йола орбиташ вIалла ца хиннача тайпара шоайла тара хилар. Цу хьалашка кхетаде деза космосе ши кема вIашагIкхетара хьакъехьара Iилмахоша тохкаш йола проблема ше къоастаеча новкъа яьнна хилар. Цу дешаца ювзаенна я аргIан йола саго космос караерзаяра этап, цхьан орбиташ тIа нийслуча зIамигагIа йолча ракеташца Лаьттара хьалкхухьаш долча доакъаех доккха космически кемаш вIашагIдехкар.

ВЬЕТНАМСКИ ХАЛКЪ ГIАДДАХА ДА

Ханой, 13 август. (ТАСС). Ханоя мел долча газеташа йоккхий заголовкаш а йолаш язбу майора Николаевеи подполковника Поповичеи леладеш долча шин космически кема групповой полет ярах дола дог гIоздоаккха хоамаш.

«Нян зан» яхача газето хьалхарча статья тIа язду: «ЧIоагIа лоархIаме да уж цхьан орбите хIана бац аьнна лелар а, хIаьта цар массаз а Лаьттанцеи шоайлеи бувзам лелабар а. Из, Советски Союзо даь а ца Iеш, ерригача социалистически лагера, дерригача адамлено доккхал де доагIаш хIама да. Оаха моаршал хоат кердача космонавташка Николаевгеи Поповичагеи, тхона лов шоашта хьалхашка латта сийлахьа декхараш цар толамца кхоачашде вIаштIехьдалар».

Космически кемаш урагIдахийтад аьнна баьча хоамо хьоадаьд деррига а вьетнамски халкъ. Массанахьа дагадоацаш митингаш хул, цига къамаьлаш дучар советски халкъага, Советски Союза Коммунистически партега, Советски правительствага дIайха моаршалаш ухийт. Тахан Iуйран денз ДРВ-ерча Советски Союза посольстве цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йоагIаш Ханоя административни советий, отечественни фронта, города предприятешкара, кооперативашкара, общественни организацешкара делегацеши ух. Советски Iилман техникаи карагIдаьнначох щецбаьнна ба берригаш. Космически кемаш урагIдахийтар даькъал дувцаш Ханоя города мэра новкъоста Чан Зуй Хынга йоах, къаьнарча вьетнамски легенда тIа дувц алхха наха ираз кхухьа даьлаши дика феяши мара сигала лакха урагIдаха йиш яц, хIаьта сага-м из де а могаргдац яхаш. Советски нах из легенда харц а даь космосе бахаб, цо хьахьекхар капитализма Iоткъамах мукъаволча сага фу де йиш я.

КЕРДА КОТАЛО

ПХЕНЬЯН, 13 август. (ТАСС). Доккхача хIаманца — Николаев Андриянеи Попович Павелеи леладеш долча «Восток-3», «Восток-4» яхача советски космически кемашца Лаьттан гонахьа керда исторически полеташ ярах дог гIоздаьнна я укх деношка халкъа Корея.

«Нодон синмун» яхача газето хьалхарча статья тIа язду, космически ши кема сигала дахийтарах дола хабар дог гIоздоаккхаш бола кхаъ а хинна дунен халкъашта юкъерча эфире даьннад, берригa цIена уйлаш йола нах гIадбугаш хIама да из. Корейски халкъо дерригача дунен тIарча халкъашца цхьана моаршалаш дохьийт Советски Союза Коммунистически партега, советски халкъага, цун сий долча къонгашка — майорага Николаев Андриянагеи подполковникага Попович Павелгеи.

«Восток-3», «Восток-4» сигалдахийтарон цар толамаца полет ярои тешал ду советски Iилма дегIадара боарам геттар лакха хиларей социалистически строй капиталистическичул тIех хиларан, дувц газето дIахо.

«Нодон синмун» яхача газето язду статья хаддаш, советски космически кемаш сигалдахийтаро айдаьд социализм хьалъярен Даьхе вIашагIтохарен духьа къовсам лоаттабеча корейски халкъа дегаш.

ГОРСОВЕТА ИСПОЛКОМЕ

Укх тIеххьарча хана Грозне бахача наха юкъе лептоспироз яха лазар гучадийнна дуккха моттигаш нийсъеннай. Из лазар дIа-юха даржар керттера бахьан да доахана, говраша, хьакхарчаша, цицгIолгаша, дехкаша шоаш еча цIенонца бахача наха лувчараи бытовой хьашташтеи лаьрхIа дола хиш бIехдарца.

Къаьстта дукхагIа лазараш лувц Заводской районерча Iам чу, Кирова цIерахча поселка канала чу, Шолжа чу, Алханчуртски канала чу а цун система чудоагIача хиш чу а лувчарах.

Бахача наха юкъе дIахо йодача хана лептоспироз яха лазар кхы ца хилийтар духьа городской исполкома Совето Заводской районерча Iам чу, Шолжа чу, Кирова цIерахча поселка канала чу, Алханчуртски канала чу, цун система чудоагIача хиш чу а нах лувчар дIакъовлаш бола соцам баьб; горОКХ-на, Заводской, Старопромысловски, Октябрьски районашкарча Советий исполкомашта тIадожадаьд лакхехьа белгалъяьча водоемий йистошка лувча йиш ца хиларах а лептоспироз яха лазар дIа-юха дувлаш хиларах а йола знакаш оттаелга; Черноречерча водохранилище, Заводской районерча Iама, Кирова цIерахча поселкерча канала, Гойтинка яхача хин, Алханчуртски канала, Шолжа йистошка доахан дажийтар а царчура хий малийтар а дIакъайлад. Города керттера ветеринарни лор декхарийла ваьв паччахьалкхении кооперативнии боахамий а хIаьта бахача нахагарча а доахана лептоспироз яха лазар ца хилийтара иммунизаци е, эггара хьалха Черноречье яхача поселке, Керда Алды яхача, Старопромысловски районе а еш, цамогаш долеи лептоспироз долеи доахан гучадахар а лазар дIа-юха дувлийта доахан къоастадар а духьа шерра лабораторни тохкам белга вIаштIехьдаккха.

ЛЕПТОСПИРОЗ—КХЕРАМЕ ЛАЗАР

Грозне укх тIеххьарча деношка моттигаш нийслу цхьабола нах Заводской районерча Iам чуи Кирова цIерахча поселке гIолла Iододача канала чуи лувчар бахьан долаш лептоспироз яхача лазарах цамогаш хулаш.

Лептоспироз — из да лептоспира яхача микробо дIа-юха доаржадеш дола лазар. Органдизмал арахьара дукха яхац лептоспираш. Йокъаелча, яле дIайоал уж, хIаьта хи чу 30 ди доаккх цар. Уж ях дукхагIча хана цицгIолгийи дехкийи организмашка

Лептоспирозах цамогаш хул доккха а кагий а доахани хьакхарчи. Цамогаш долча хьайбаша баьцаши хиши бIехду, хIаьта из буц йиаьи хий меннеи доахан цамогаш хул. Цамогаш долчеи цамогаш хинначеи хьайбаша кхаь-ялх бетта инфекци йоаржаю.

Саг дукхагIча даькъе цамогаш хул бIехача хи чу лувчарах а из маларах а. Инфекци сага организма чу йода багеи, бIаргашкеи, чен-шергий трактеи, дегIах хиннача човнашкеи гIолла. Цамогаш хилара хьалхара белгалонаш гучайоал сага лазар кхийтта 8—14 ди даьлча: корта лазабоал, шийла хет, 39—40 градусага кхаччалца дегIацара йIовхал лакхлу, цхьайола дегIа маьженаш лазаш хул, дегIа тIа хьер доал. ДегIацара йIовхал 6—9 дийнахьа латт, тIаккха лохлу. Лептоспирозо доккха сакхат де тарлу: бIарга са эшадалар, е геттара бIаргаш довр.

Уж сакхаташ ца хилийтар духьа эггара хьалха лазара белгалонаш хьагучаяьлча лор волча ваха веза.

Лептоспирозаца лоаттабеча къовсаме дукхагIа лоархIам болаш да цицгIолгаши дехкийи доадар а хьайбай фермаши боахамаши цIена леладар а. Доахан хий мелача а цунна эгIахьа а лувчар вIалла могадац. ЧIоагIа лоархIаме да нах лувчача моттигашка хьайбашта хий ца меладар. Долхача хишкара ийдеш дола хий кIедж а яккхийта мара мела мегаргдац.

Хи чу дуккха гоавала везаш гIулакх нийсделча, хьамча е телата иккаш тIаювха еза. Хьайбашта гIулакх деча хана гигиена бокъонаш лерттIа кхоачашъе еза, хьайбашта гIулакх даьчул тIехьагIа а, хIама даалехьа а кулгаш а дулаш. Дехкехи цицгIолгехи лораде деза дуаш дола хIама.

Лептоспирозах нах цамогаш хилар тахкаьчул тIехьагIа гучадаьннад Заводской районера Iами, канали, Алханчуртски канали цун оросительни системеи хьайбаех дIаяьннача лептоспираша бIехдаь хилар.

Гражданаш! Лорале лептоспироз яхача лазарах. Кхоачашбе горисполкома соцам. Шоаш а ма лувча, бераш а ма лувчийта бIехача хишка, ма мела бIеха хиш.

Л. САМОЙЛОВИЧ,
Грознера керттера санитарни лор.

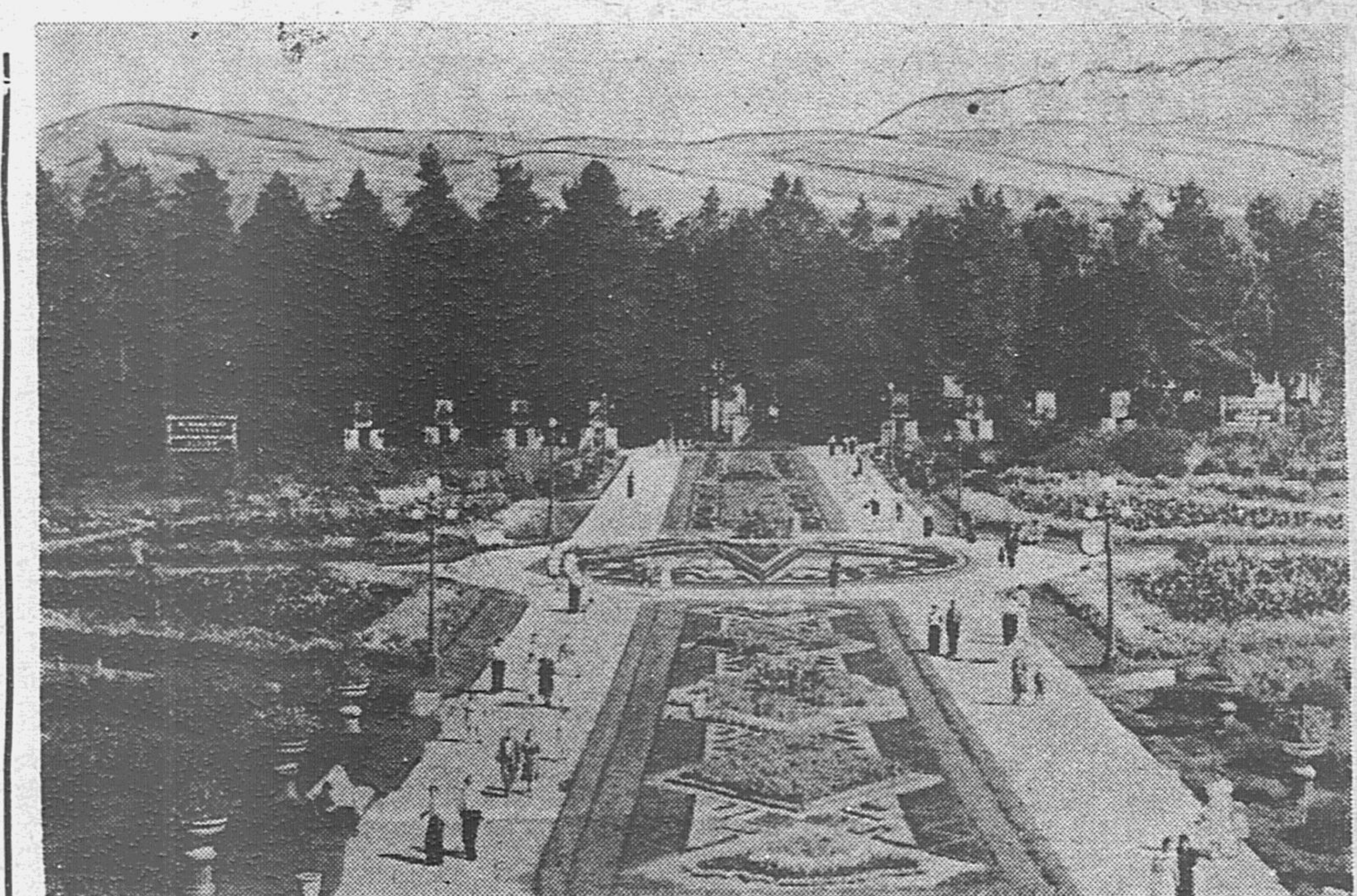

Казахски ССР. Алма-Атерча М. Горьке цIерахча культураи салаIареи Центральни парка керттера аллей.
К. Мустафина сурт. ТАСС фотохроника.

Кхоачашде наьха хьашташ

Бехк ма баккхалахь тхох нов. Цолоев. Хьо Первомайски районерча быткомбината директор волга хацар тхона, тхоаш шунцига доагIаш, я цига дIачудахка лаьрхIа а дацар. Кхыдола балхаш а дар тха де дезаш, хIаьта а...

Шун райцентре баха нах бар тхона Iа доал деш йола, наьха хьашташ кхоачашде декхарийла йола учреждени хьахьекхараш. Нагахь санна, оаха яздаьчоа хье раьза ца хуле, царна дIатIабохийтаргба Iа бехк, хIаьта быткомбинате сихагIа порядок хилийта а хьожаргва хьо.

Райцентра юккъе керда даь цIенош латт. Модж яьнна вахар модж йоацаш, иккаш еха вахар иккаш тоаяь, барзкъа тищденна вахар цIена барзкъа тIадувхаш аравалва укх чура аьнна ловца а баьккха дIабахаб цигара цIенош хьалдаьраш. Бакъда, цар баьккхача ловцах сардам хиннаб хьагучох.

Улица тIара ниI хьайийлача йIаьхо коридор я. Дехьеи-сихьеи наIараш я кIув хьекха гата тIа а теха. Цар тIа хьалтеха цхьа улгаш доахк тIа гIолла «сапожная», «парикмахерская» «швейни цех», аьнна яз а даь. МагIа йистте йоаллача наIар тIа «Директор» аьнна латт. Директора наIарах чIега улл. Сапожнена чIега улл, парикмахерскена чIега улл, дийнахьа кхо сахьат даьнна доллашехь а. Тхо уж делкъийна ший ханнахьа хIама даа чубахаб мотташ дар, бакъда хьачувоаллача наIар тIа делкъийна хIама дуа ха — 12-1 сахьат даллалца я, аьнна яздаь децаре.

Швейни цех. Кхалнаьха гIараш хьахоз.

— ХIа-а, аьнна хийтар тхона, цу чу болх беш ба, вожаш чай молаш цIагIа багIа.

ДIачудаьлар тхо. Барзкъаш тегараш корах ара а хьежаш Iохайша багIар.

— Делкъийна салоIа ха я шун?

— Яц даьра. Болх юкъе баха ха я-кх.

— Тхона гац оаш бу болх.

— Гург а бац шоана, шо укхаза кIира доаккхаш дагIе а.

— Хьабе болх боацандаь.

— ТIаккха цIа хIана долхац шо?

— Сахьаташ... Балха сахьаташ кхоачаш хиллалца укхазара ара ма довла, аьнна приказ техад директора.

— Цу сахьатех алапи телий шоана?

— ХIаьта-м хIана яхар Iа.

— Шоай задани, план, социалистически декхар дий шун тIайийцаь? — хет оаха цеха заведующега Гациева Зинайга.

— Сона-м хац. Бетта ткъаь итт тума оаш кассе дIачуделча даьннад шо, аьнна кулгалхоша хьааьннилга-м хов сона. Кхы дIаяздаь, собране (из-м вIалла хинна а яц) дийца хIама дац цу хьакъехьа.

— Декхар тIайийцадац оаш, балха овсарле лакх а яь къахьегамхошта дукхагIа барзкъаш хулийтаргда, аьнна?

— Сов барзкъа тега-м вIаштIехьа даьра даргдацар тха, план кхоачашъялла эша кхоачам хуларе...

ХIара денна костюм, коч, хачий тега тхона яхаш баха нах ух цу цехе. Материалаш яц яхаш юхаух. Шоай материал а яхьаш хьабаьхкараш а барзкъаш тегача цехе е тай, е чутоха хIама йоацаш юхаболх.

Дукха ха йоаццаш цхьа кхалсаг ера коч е сона, аьнна. Цеха заведующи технорукагара тай деха яхар

— Ай да ма хьакха цун, — аьлар технорука нов. Цороева, из кочъе даьри эццал шийга ахча хилча, тай доацаш хIана йоагIа из укхаза.

Вож кхычахьа яхар коч ейта. Иштта дуккхабараш а ух, цу цехе дика барзкъаш тегаш нах боллашехьа. Татиева Iайшета, Костоева Маде тегача барзкъашта чIоагIа раьза ба первомайцаш. Пайда бий цун, цар болх бехктокхаме да тхо яхаш болча наха юхабетташ хилча...

Цехе 5 швейни машин я. Царех шиъ мукх а йиаь улл, вожаш болх бе мегаргйолаш я, кхоачам хилча. Цехе бIеха я. Ког Iомассаза ловз дом гIет «йилбаза мух» санна. Пенах цхьа къахьегама листок, цар болх гойташ дола каьхат даллац

ЭгIазвахар директор, цу йоккхача цехо июль бетта 55 сом ахча дIачуделча. КIезига хIана деннад оаш, яхаш болхлошка лийра. ЭгIаз-м бакъахь ухар из, хIаьта...

Укх бетта кхы а кIезигагIа лургда. ХIанз санна мара цу цехо болх ца бойя, из дIакъайлача аттагIа хургда директора.

Барзкъаш тегача цехо мара пайда ца беш хургдац.

Сапожни мастерске иккаш тегаш вагIар алапи кIезига да сона аьнна наIара чIега а теха ваха дукха ха я.

Аз укх чу кхы модж Iойоаше, аьнна дув а биа дIавахар парикмахер а. Цига чIега улла дукха ха я. Лоа дешача хана денз цу Первомайски районерча саго, парикмахеро яьххача тайпара модж яшийтаяц комбинате. Къаьра хиннабац цун дув.

ЦIендаь дIадаха деза комбината болх тоабара новкъарле мел ераш: бюрократизм, хIама бе ца хетар, мекъал, наьха хьашташ ца довзар.

М. ХАНОЕВ.

БЕРАШТА СОВГIАТ

Вай республике масса а юрта хIана яц аьнна юкъереи бархI шерареи школаш я. Из Iалаьмате доккха гIулакх да. Укх 1962 шера эггара хьалха болх бе йолалургйолаш я Урус-Мартана районерча лоам чу хьалчувоаллача уллача ЧIишка яхача юртара бархI шерара школа. ХIанзалца диъ шерара школа мара яцар цига. ПхелагIча а кхы лакхехьарча а классашка дешаш дола бераш лоаллахарча кхыча юрташкарча школашка аха дезаш хулар. ХIанз ЧIишка хьалъяь йоалаш латтача бархI шерарча школе хургья сийрда йоккхий, самукъане классаш, библиотека, Iилман кабинеташ. Укх шера дуккха дешархой чуэца йиш хургья цу школа.

Цига духхьашха шоай педагогий болх беш хургба Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен хьехархой институт укх аьхки яьккха баьнна къона хьехархой.

Дег тIара баркал оал ЧIишка бахача наха шоай юрта бархI шерара школа хьалъяьрашта, цига шоай берашта хьеха боагIаргболча къонача хьехархошта, из деррига вIаштIехьдаьккхача вай партенеи правительстваи.

РЕСПУБЛИКА ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗЕ

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий шоллагIа конференци ерача дийнахьа, 1962 шера 16 августа, КПСС Нохч-ГIалгIай обкомеи Грозненски горкомеи политически дешара цIеношка хургья.

Конференце ший болх дIаболабу делкъал тIехьагIа 3 сахьат даьлча.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре. Йоккха зал. — **«Тахири Зухраи»**. Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10. ЗIамига зал № 1—**«ВорхI михага»**. Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30; 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Колдунья»**. Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — **«ВорхI михага»**. Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

Город Грозне Первомайски переулкагIа, 120 вахаш волча **Щербинин** Николай Ивановича суде деннад город Грозне Тимирязева улицагIа, 46 яхаш йолча **Щербинина** Нина Андреевнайцара ше къастарах дола дош.

Дош дувцаргда Октябрьски халкъа судо.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03138. Заказ № 4293.